

BILAGOR AVFALLSPLAN 2024-2030

GISLAVEDS KOMMUN GNOSJÖ KOMMUN VAGGERYDS KOMMUN VÄRNAMO KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING BILAGOR

Uppföljning av avfallsplan 2018-2022	5
Nulägesbeskrivning för avfallshantering i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner	13
Miljökonsekvensbeskrivning	41
Framtida insamlingssystem och anläggningar	51
Nedlagda deponier	59

UPPFÖLJNING AV AVFALLSPLAN 2018-2022

I avfallsplanen för åren 2018-2022 nämns nio övergripande mål, varav de tre första ses som prioriterade. Under planperioden har arbetet pågått kontinuerligt för att uppfylla målen. Flera övergripande mål har uppfyllts, för andra finns arbete kvar att göra. Detta dokument utgör en slutavstämning för avfallsplanen och redovisar måluppfyllelsen för respektive uppsatt mål.

MÄTMETODER

- Kundundersökning år 2016 (bas), 2020, 2022
- Plockanalys år 2018 (bas), 2020, 2022
- Insamlingsstatistik år 2018-2022

ÖVERGRIPANDE MÅL I

Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska till förmån för hållbar konsumtion och ökad återanvändning.

MÄTBARA MÅL:

- Hushållens villighet att ändra levnadssätt för att minimera avfallsmängder ska öka med 10 %. Basårsmätning 2016: 47 %. Mål för 2022: 52 %.
- Hushållens vilja att styra sin konsumtion mot ökad återvändning ska öka med 10 %. Basårsmätning 2016: 50 %. Mål för 2022: 55 %.

MÅLUPPFYLLELSE

Mål kring hushållens villighet att ändra levnadssätt

- Kundundersökning 2016: 47 %
- Kundundersökning 2020: 46 %
- Kundundersökning 2022: 51 %

Resultat: Snart uppfyllt

Mål kring hushållens vilja att styra sin konsumtion

- Kundundersökning 2016: 50 %
- Kundundersökning 2020: 47 %
- Kundundersökning 2022: 52 %

Resultat: Inte uppnått

Den kundundersökning som gjordes år 2022 pekar mot att det finns fortfarande arbete kvar att göra för att nå de mätbara målen. Resultatet från kundundersökningen visar att hushållens villighet till att ändra levnadssätt har ökat under 2022. Dock saknas det 1% till att uppnå målen. Samma trend visas i resultat på målet kring hushållens vilja att styra sin konsumtion. En liten nedgång i 2020 men sedan uppåt mot målen.

Ett antagande är att de driftsstörningar som initialt tyvärr fanns kring sophämtningen har haft en negativ inverkan på människors attityder gentemot SÅM samt det nya insamlingsystemet och därmed måluppfyllelse. Samtidigt har även SÅM:s kommunikationskampanjer under första åren av planperioden till stor del fokuserat på FNI-införandet, med mycket praktisk information. SÅM kan inte heller ensam påverka dessa mål. Omvärlden och dess resursstarka aktörer som pushar mot konsumtion påverkar normer, värderingar och åsikter kring till exempel återanvändning. Glädjande visar dock statistik att totala mängden avfall har minskat inom GGvV-regionen under planperioden 2018-2022.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Kommunikation

- Kommunikation är viktig nyckel för att uppnå det övergripande målet och SÅM har arbetat med en bred mix av både digitala och analoga kommunikationsinsatser.
- En del av kommunikationen med våra kommuninvånare har skett via digitala plattformar så som SÅM:s egen webbplats och sociala medier, i huvudsak Facebook och Instagram. Här har SÅM presenterat fakta, inspirerat till miljösmarta val och gett kommunikativ återkoppling kring vikten av en omställning till mer hållbara val samt konkreta tips på hur abonnenten kan minska sin avfallsmängd. Digital kommunikation är strategiskt viktig och gör det möjligt att vara tillgängliga och synliga i människors vardag på tidpunkter

som passar dem.

- Utöver digital kommunikation har större utskick gjorts via vanlig post. Den här gången var julutskicket en sorteringsguide för julen, där även informerades om ändrade tider för tömning och andra tips.
- Under planperioden har SÅM genomfört besök och informationsinsatser hos exempelvis flerfamiljsbostäder och föreningar, samt mött våra abonnenter på flera marknadsdagar och event i medlemskommunerna.
- SÅM har under planperioden även fortsatt att nätverka med de kommunala kommunikatörerna i kommunikationsnätverket för GGvV-regionen.

Nätverksarbete

- Nätverksarbetet är begränsat mellan kommunerna, men avfallsplanegruppen finns och är främst ett nätverk för det kommunala arbetet med hållbarhetsfrågor inom GGvV-regionen. I detta arbete är till exempel matsvinn ett område som får mycket fokus.

Styrdokument

- Styrdokument ger kommunerna och SÅM en tydlig riktning hur de ska utveckla sina verksamheter med tanke på hållbarhet och återanvändning. Dessa styrdokument kan i sin tur påverka till exempel hur inköp och upphandling görs.

Projekt Ge och Ta

- Under 2022 har SÅM utfört projekt Ge och Ta. Det som började smått på vissa återvinningscentraler har nu vuxit till Återbrukskonceptet Ge och Ta på flera av SÅM:s återvinningscentraler. SÅM arbetar härmed aktivt för att minska avfallet i GGvV-regionen. Med Ge och Ta erbjuds återbruk i enklare form som komplement till annan second handverksamhet. Här ingår avfall som virke, sten och tegel men också reservdelar till hushållsmaskiner så som ugnsgaller, bestickkorgar och microtallrikar. Utöver detta finns även krukor, böcker och i viss mån saker som de second handverksamheter SÅM samarbetar med väljer att inte sälja, men som fortfarande är viktiga resurser att ta om hand och använda på nytt. Genom att välja återbruk när det är möjligt kan alla bidra till att minska behovet av nyttillverkning och spara på såväl naturresurser som mängden koldioxidutsläpp, föroreningar och avfall.

ÖVERGRIPANDE MÅL 2

Hushåll, kommuner och verksamheter ska bli bättre på att källsortera och materialåtervinningen ska öka.

MÄTBARA MÅL

- Andel hushållsavfall insamlat för materialåtervinning, exkl. biologisk behandling ska förbättras med 30 %. Basårsmätning 2016: 21 %. Mål 2022: 27 %
- Hushållens nöjdhet hur enkelt det är att lämna förpackningar och returpapper via fastighetsnära insamling ska vara minst 90 %, andel ganska eller mycket nöjda. Basårsmätning inte gjord därför att fastighetsnära insamling infördes i 2018 fanns det inte med i kundundersökning 2016. Mål 2022: 90 %
- Mängden förpacknings- och tidningsmaterial i restavfall ska minska med 20 %, villa samt lägenhet (utgångsår 2018). Basårsmätning 2018: 5 534 ton. Mål 2022: 4 427 ton

MÅLUPPFYLLELSE

Mål kring förbättrad andel materialåtervinning

- Statistik 2016: 21 %
- Statistik 2021: 27 %
- Statistik 2022: 28 %

Resultat: Uppnått

Målet om hushållens nöjdhet kring hur enkelt det är att lämna förpackningar och returpapper via fastighetsnära insamling

- Kundundersökning 2020: 88 %
- Kundundersökning 2022: 93 %

Resultat: Uppnått

Mål kring minskad mängd förpacknings- och tidningsmaterial i restavfall

- Plockanalys 2018: 5534 ton
- Plockanalys 2020: 3668 ton
- Plockanalys 2022: 2780 ton

Resultat: Uppnått

Målet att förbättra andelen insamlat hushållsavfall för materialåtervinning exkl. biologisk behandling med 30 % är uppnått även för år 2022. Redan under 2021 klarade vi målet på 27 % till materialåtervinning exkl. biologisk behandling. Returpappret har kraftigt minskat i omlopp under 2022, medan glasåtervinningen har ökat vilket gör att materialåtervinningsmålet totalt hamnar på drygt 28 %. Via införandet av fyrfackskärl har mängden material som går till återvinning från hushållsavfall ökat. Under 2022 har mängden material som samlats in inom SÅM och gått till materialåtervinning exkl. biologisk behandling uppgått till 4 647 ton utav totalt 18 887 ton.

Kundundersökningen som genomfördes 2022, visar att hushållens nöjdhet har ökat och att vi nu klarar en måluppfyllelse på minst 90 %. Målet att minska mängden förpacknings- och tidningsmaterial i restavfall från villor och lägenheter med 20 % är uppfyllt. Under 2022 uppgick mängden förpacknings- och tidningsmaterial i restavfallet till 2 780 ton, baserat på de plockanalyser som genomförts under år 2022.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Fastighetsnära insamling (FNI)

- En nyckelfaktor till att ha uppnått två av tre mätbara mål, är att fastighetsnära insamling nu införts i alla SÅM:s medlemskommuner. FNI innebär en ökad service gentemot våra medborgare i villa och fritidshus genom att förpackningar, returpapper och småelektronik hämtas direkt i anslutning till hemmet. Att kunna sortera förpackningar och tidningar direkt i kärlen och slippa mellanlagra dessa inomhus, en mer stabil sophämtningsdriften samt kommunikation kring nyttan av källsortering, tror SÅM är bidragande skäl till hushållens ökade nöjdhet.

Återvinningscentraler

- Under 2021 infördes separat insamling av hårdplast på SÅM:s större återvinningscentraler för att öka materialåtervinning.

- Under 2021 och 2022 har även införts separat insamling för sten och betong på SÅM:s större återvinningscentraler och det är planen att utöka denna insamling till övriga återvinningscentraler.

ÖVERGRIPANDE MÅL 3

Matavfall ska omhändertas så att nationella miljömål uppnås.

MÄTBARA MÅL:

- Matavfall ska omhändertas så att 50 % av växtnäringen tillvaratas och minst 40 % går till energiutvinning. (Med energiutvinning menas i detta mål biogasproduktion).
- Andel fossilfria drivmedel för transporter av mat- och restavfall ska uppgå till 100 %

MÅLUPPFYLLELSE

Mål kring omhändertagande av matavfall så att 50% av växtnäring tillvaratas och minst 40% går till energiutvinning

- Statistik 2016: 0 %
- Statistik 2022: 55 % till växtnäring och 55 % till energiutvinning.

Resultat: Uppnått

Mål kring andel fossilfria drivmedel för transporter av mat- och restavfall

Resultat: Uppnått

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Fastighetsnära insamling (FNI)

Införande av FNI-systemet i småhus har bidragit till att uppnå målet kring omhändertagandet av matavfallet. Systemet gör att det är enkel för villaägare att sortera ut matavfall. Även för flerbostadshus finns det sedan några år bakåt möjlighet att sortera ut matavfall vilket även detta har påverkat utvecklingen positivt. Taxan inom SÅM är miljöstyrande så att den styr mot matavfallsutsortering. Matavfallet skickas idag till Tekniska Verken i Linköping där man producerar biogas av matavfallet och i processen skapas även en näringsrik biogödsel som ersätter konstgödsel i lantbruket.

Upphandling

- Matavfallsbehandling är upphandlat separat för att kunna säkerställa att insamlat matavfall ska återvinnas till biogas och växtnäring.
- Enligt avtal ska alla entreprenörer driva alla SÅM:s transporter med förnyelsebara bränslen.

Matavfall

- SÅM började under 2019 erbjuda matavfallsutsortering för flerfamiljshus och verksamheter. Detta innebär att den som har en verksamhet eller är fastighetsägare till ett flerfamiljshus kan välja ett abonnemang för utsortering av matavfall. Då levereras speciella sopkärl avsedda för enbart matavfall. I abonnemanget ingår även behållare för matavfall att placera direkt under diskbänken, samt påsar till denna. Det matavfall som sorteras ut kommer att tas tillvara för att genom rötning producera miljövänlig växtnäring samt gas för fordonsdrift, vilket bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser och andra miljöstörande ämnen. Detta är ett attraktivt val för att taxan är miljöstyrande och styr mot matavfallsutsortering.

ÖVERGRIPANDE MÅL 4

Källsorteringen av farligt avfall ska förbättras.

MÄTBARA MÅL:

- Mängden farligt avfall och el- och elektronikavfall i hushållens restavfall ska minska med 10 % (mätt som kg/hushåll* och år med utgångsår 2018). Basår 2018: 5,99 kg/hushåll. Mål 2022: 5,39 kg/hushåll.

MÅLUPPFYLLELSE

- Plockanalys 2018: 5,99 kg/hushåll
- Plockanalys 2020: 1,19 kg/hushåll
- Plockanalys 2022: 0,62 kg/hushåll

Resultat: Uppnått

Under 2022 var det 0,62 antal kg/hushåll el- och elektronikavfall i hushållens restavfall baserat på de plockanalyser som genomförts under 2022.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Elektronikbox

- Insamling via elektronikboxen för de abonnenter som har fyrfacksinsamling är ett hjälpmedel som införts. Där kan invånare lämna glödlampor, batterier och småelektronik vid bostaden, boxen töms samtidigt som ordinarie tömning av fyrfackskärnen. Under perioden 2019-2022 har SÅM tömt 57 430 boxar.

Kommunikation

- Farligt avfall är ett ämne som återkommer i kommunikationen till abonnenter, såväl via sociala medier som via postala utskick.
- ÅVC personal har ökat sin kunskap om farligt avfall och information till besökare på ÅVC:er har förbättrats.

ÖVERGRIPANDE MÅL 5

Standard och service på ÅVC inom GGW samt tillgänglighet och förutsättningarna för att lämna grovavfall till återanvändning ska förbättras.

MÄTBARA MÅL:

- Hushållens nöjdhet med möjligheten att lämna grovavfall till återanvändning ska öka med minst 10 %, andel ganska eller mycket nöjda. Basårsmätning 2016: 67 %. Mål 2022: 74 %

MÅLUPPFYLLELSE

- Kundundersökning 2016: 67 %
- Kundundersökning 2020: 72 %
- Kundundersökning 2022: 80 %

Resultat: Uppnått

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

- Under 2021 och 2022 har SÅM genomfört projekt Ge och Ta. Det

som började smått på vissa återvinningscentraler har nu vuxit till Återbrukskonceptet Ge och Ta på flera av SÅM:s återvinningscentraler. SÅM arbetar härmed aktivt för att minska avfallet i GGW-regionen. Med Ge och Ta erbjuds återbruk i enklare form som komplement till annan second handverksamhet. Här ingår avfall som virke, sten och tegel men också reservdelar till hushållsmaskiner så som ugnsgaller, bestickkorgar och microtallrikar. Utöver detta finns även krukor, böcker och i viss mån saker som de second handverksamheter SÅM samarbetar med väljer att inte sälja, men som fortfarande är viktiga resurser att ta om hand och använda på nytt. Genom att välja återbruk när det är möjligt kan alla bidra till att minska behovet av nytillverkning och spara på såväl naturresurser som mängden koldioxidutsläpp, föroreningar och avfall.

- Personal på ÅVC får fortlöpande utbildningar för att öka säkerheten och förbättra kundbemötande ständigt.
- SÅM har utökat service och tillgängligheten genom att kommuninvånare är fritt att välja till vilken ÅVC i GGW-regionen de vill åka. Detta är alltså inte begränsad på grund av kommungränser.

ÖVERGRIPANDE MÅL 6

Återanvändning av avloppsslam ska bidra till resurseffektiva kretslopp med minsta möjliga påverkan av farliga ämnen.

MÄTBARA MÅL:

- Anges ej under planperioden.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Tömningsteknik

- Tvåfacksteknik har införts vid tömning av slambrunnar från 1 januari 2021 och detta medför en stor miljövinst. Tekniken innebär att vattenfasen är kvar i brunnen efter tömning och att slambilen bara tar med slam. Transporter har därför varit mycket effektivare och minskat i antal. Diskussioner förs med medlemskommuner om att hitta bra lösningar för omhändertagande av avloppsslam från enskilda avloppsanläggningar.

ÖVERGRIPANDE MÅL 7

Prioriterade nedlagda deponier ska vara undersökta och riskkvalificerade.

MÄTBARA MÅL:

- Minst 1 undersökning MIFO fas 2 gällande nedlagda deponier ska genomföras per år och kommun.

MÅLUPPFYLLELSE:

Gislaveds kommun

Gislaveds kommun har valt en annan väg än MIFO för riskbedömning och har därmed inte genomfört MIFO2 men istället genom en metod som kallas FB. Gislaveds kommun har gjort en riskbedömning och prioritetsordning på samtliga nedlagda deponier.

Gnosjö kommun

För Gnosjö kommun har fyra stycken gamla deponier varit under kontroll under planperioden.

Vaggeryds kommun

Skillingaryds norra avfallsupplag samt kalvadalens avfallsupplag är klara sedan 2018. Arbetet med provtagningsplan för Skillingaryds södra avfallsupplag är klar, kommunen inväntar rapporten för fortsatt arbete.

Värnamo kommun

Under planperioden har Värnamo kommun grundligt undersökt fyra deponier varav en är helt slutligt åtgärdad, en formell MIFO fas 2 och två är undersökt enligt MIFO fas 2 modellen förutom en färdig riskbedömning.

ÖVERGRIPANDE MÅL 8

Nedskräpning ska minska.

MÄTBARA MÅL:

- Hushållens omdömen om att nedskräpning är ett problem ska minska (andel som till stor del eller helt instämmer). Basårsmätning 2016: 25 % Mål 2022: <25%

MÅLUPPFYLLELSE

- Kundundersökning 2016: 25 %
- Kundundersökning 2020: 50 %
- Kundundersökning 2022: 42 %

Resultat: Inte uppnått

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Detta övergripande mål ligger under kommunernas ansvarsområde. SÅM har dock ett visst informationsansvar och tog upp detta ämne i sina kommunikationskanaler. Samtliga fyra kommuner är medlemmar i Håll Sverige Rent samt i Städa Sverige. Kommunerna arbetar även med att delta i nationella satsningar som initieras av dessa organisationer till exempel Skräpplockardagarna. Respektive kommun har gjort även följande åtgärder.

Gislaveds kommun

- Bidrag till föreningen Städa Sverige
- Riktad information för SFI kring nedskräpning och allemansrätt
- Skräpfestival för kommunens lågstadieskolor (aktiviteter som återbrukspyssle, tipspromenad och skräpdans)

- Projekt i samverkan med socialförvaltningen med skräpplockaraktiviteter för dagverksamheten

Gnosjö kommun

- Kommunen har skapat en felanmälningsfunktion där allmänheten kan rapportera in om det är skräp som behöver städas upp.

Vaggeryds kommun

- Löpande arbete med minst tre dagar i veckan på allmänna ytor
- En grupp från Freja (socialt företag) ser över lastbilsparkeringar en gång i månaden
- Vaggeryds kommun hämtar skräp på privat mark efter polisanmälan och hämtar även skrotbilar

Värnamo kommun

- Olika ploggingaktiviteter
- Magnetfiske gjorts
- Uppsättning av ett antal askkoppar i centrum

ÖVERGRIPANDE MÅL 9

Verksamheter ska i ökad utsträckning minska avfallsmängder, öka återanvändning och återvinning, använda miljövänliga material och omhändertata farligt avfall på rätt sätt.

MÄTBARA MÅL:

Anges ej under planperioden.

KOMMENTAR:

Detta övergripande mål ligger under kommunernas ansvarsområde, dock har SÅM ett informationsansvar i detta. Kommunerna har under planperioden genomfört åtgärder nedan.

Gislaveds kommun

Gislaveds kommun har arbetat med att succesivt förbättra och utöka

källsortering och fastighetsnära insamling vid kommunens egna verksamheter. Nu finns det möjlighet att sortera ut olika materialslag samt farligt avfall på rätt sätt.

Gnosjö kommun

Gnosjö kommun har ett pågående arbete med att minska avfallsmängder, öka återanvändning och återvinning. Nästa steg är att göra en upphandling för hämtning av verksamhetsavfall.

Vaggeryds kommun

Under 2019-2022 har det pågått en framgångsriks arbete med att minska matsvinnet i Vaggeryds kommuns verksamheter. Till exempel har skola och förskola i snitt minskat matsvinnet med 42 % mellan 2019-2022. I kommunen finns det också goda exempel på hur återanvändningen av möbler har ökat, till exempel har nya Vaggeryds bibliotek möblerats med i stort sett enbart begagnade möbler. I Skillingehus har även flertalet kontorsrum inretts med begagnade möbler istället för nya. I upphandlingen av IT-utrustning ordnades så att de datorer som inte längre kan användas av administrationen får tas över av skolelever. Därefter går datorerna till företag som rustar upp dom så de kan säljas på en andrahandsmarknad och i sista skedet går de till ett företag som plockar isär datorerna så att delarna kan återvinnas. Ett stort arbete har pågått sedan 2019 att kartlägga de kemikalier som finns i kommunen och göra riskbedömningar för de farligaste kemikalierna.

Värnamo kommun

Under planperioden har Värnamo kommun arbetat för att öka återanvändningen av möbler i verksamheter och Jobbcenter utökat sitt uppdrag med att hantera kommunens möbler på en intern andrahandsmarknad. Kasserad IT har också fått fokus genom att starta ATEA:s Go IT-loop. Återbruk och återanvändning har också fått fokus vid inköp och upphandling. Vid upphandling av till exempel skrivare och kaffemaskin finns nu krav på avfallsminimering genom återbruk och reparation. En ny upphandling har även påbörjats av kläder för omsorgen där det används tencel i stället för bomull i kläderna. Hösten 2022 har även ett stort arbete påbörjats med att bygga nya miljöhus för ökad källsortering.

NULÄGESBESKRIVNING FÖR AVFALLSHANtering I GISLAVED, GNOSJÖ, VAGGERYD OCH VÄRNAMO KOMMUNER

SYFTE

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner gällande förebyggande och hantering av avfall, ska avfallsplanen innehålla en beskrivning av nuläget som bland annat redovisar avfallsmängder, var avfallet uppkommer, hur det samlas in, hanteras och behandlas.

FAKTA OM KOMMUNERNA

SÅM:s samtliga ägarkommuner ligger i Jönköpings län och har en befolkning på sammanlagt ca 88 500 invånare.

GISLAVEDS KOMMUN

Gislaveds kommun är en typisk skogskommun. Naturgeografiskt tillhör kommunen "Sydsvenska höglandet och Smålandsterrängens myrrika västsida" och domineras av skogar, sjöar och mossar på en näringsfattig berggrund. Större delen av terrängen är kuperad, men höjden över havet varierar kraftigt

från partier över 250 m ö. h. i norr till mellan 100 och 150 m ö. h. i söder. 81 % av befolkningen på knappt 30 000 invånare bor i någon av de åtta tätorterna. Cirka en tredjedel bor i Gislaved, som är kommunens centralort. Anderstorp är den påtagliga industriorten och kompletterar Gislaved i många avseende när det gäller service med mera. Smålandsstenar karaktäriseras av fler större industrier som också är moderbolag i koncerner.

Gislaveds kommun är en del av Gnosjöregionen i Småland, en region som är känd för sin entreprenörsanda. Företagen i Gislaveds kommun är till stor del fortfarande lokalt ägda, och är till största delen baserade på tillverkningsindustri med underleverantörsfokus. Det finns också en stor variation av service- och tjänsteföretag, butiker i alla våra orter samt ett rikt skogs- och lantbruk.

Det är lätt att hitta till Gislaveds kommun: riksväg 26 (Nissastigen) och 27 korsar kommunen liksom järnvägslinjerna Halmstad - Nässjö och Kust-till-kustbanan mellan Göteborg och Kalmar.

Antal invånare och boendeform	Gislaved	Gnosjö	Vaggeryd	Värnamo	GGVV
Antal invånare 2022	29 481	9 438	14 854	34 692	88 465
Förändring sedan föregående år	-75	-132	108	31	-68
Småhus*	8 742	2 883	4 244	8 869	24 738
Flerbostadshus**	4 240	1 073	1 764	6 701	13 778
Fritidshus***	1 253	366	678	1 259	3 556
Övriga hus****	307	58	96	282	743
Specialbostäder*****	460	158	213	564	1 395

Tabell 1. Uppgifter per kommun för befolkningsmängd 2022, fördelning av boendetyper för 2021-12-31 (fritidshus 2022-01-01). Källa: SCB.

* Småhus avser friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus). ** Flerbostadshus avser bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus, *** Antal fritidshus är beräknade utifrån Fastighetstaxeringsregistret (FTR) och tidpunkten avser den 1 januari respektive år. Fritidshus definieras som värderingsenheter/taxeringsenheter som saknar folkbokförd befolkning, **** Övriga hus avser byggnader som inte huvudsakligen är avsedda för bostadsändamål men ändå innehåller vanliga bostadslägenheter, till exempel byggnader avsedda för verksamhet eller samhällsfunktion. *****Specialbostäder avser bostäder för äldre/funktionshindrade, studentbostäder och övriga specialbostäder.

GNOSJÖ KOMMUN

Vi är en del av Gnosjöandan! Tänk dig ett Silicon Valley där det går att ta kaffepausen i en susande granskog innan det är dags för ett digitalt möte med Shanghai. Där man känner varandra, peppar varandra, har familjeföretagandet i sitt DNA och där barnen får lära sig driva företag redan i skolan. Föreställ dig en småländsk avkrok där absolut ingenting är omöjligt - där har du oss.

Gnosjö är centralorten i en region med sex orter som ligger inbäddade i den småländska skogen. Lugnt och avsides men med en anda som dagligen kopplar ihop oss med världen. En anda som präglas av arbetsamhet, entreprenörskap och hjälpsamhet och som skapar ringar på vatten långt bort från våra etthundra- elva skogssjöar.

Förutom många vackra sjöar finns här fyrahundraftio kilometer storslagen natur, en nationalpark, sex allmänna lekplatser, åtta riksintressen för naturvård, coola företag, sju orter och drygt niotusen sexhundra invånare.

VAGGERYDS KOMMUN

Vaggeryds kommun är beläget på västsidan av det som naturgeografiskt kallas sydsvenska höglandet. Kommunen har en areal på omkring 830 km² varav cirka 33 km² utgörs av sjöar.

Kommunen hade från år 2000 till 2015 en befolkningsökning på runt 55 personer om året, sedan 2015 har den årliga befolkningstillväxten varit runt 200 personer om året.

Historiskt är Vaggeryds kommun, i likhet med övriga GGVV-kommuner, en tillverkningskommun. Efterhand har dock de goda kommunikationerna och närheten till framförallt Jönköping bidragit till att verksamheter inom bygg, service- och logistikområden utvecklats alltmer. Kommunen har en stor både in- och utpendling och det stora intresset för nyetablering av verksamheter kommer att fortsätta generera många nya arbetstillfällen de kommande åren.

VÄRNAMO KOMMUN

Värnamo kommun tillhör den småländska sjöplatån. Skogar, myrar, sjöar och vattendrag utgör de dominerande landskapsmässiga särdragen i kommunen. Tillverkningsindustrin är ledande och det råder en genuin småföretagaranda.

Värnamo kommun har en kontinuerligt växande befolkning och ett positivt flyttningsnetto med målsättningen att vara 40 000 invånare år 2035. Här finns 17 tätorter men cirka 20 % är bosatta på landsbygden. Kommunen står inför en expansiv fas genom ett antal större stadsutvecklingsprojekt både inom industri, handel, kultur och fritid men har också en expansiv bostadsmarknad med blandat utbud av både hyreslägenheter, bostadsrätter och villatomter för att möta den växande befolkningen. Förutom Finnvedsbostäder, som är det kommunala bostadsbolaget, finns även privata aktörer.

I Värnamo kommun finns tillgång till en välutbyggd offentlig service. Här finns flera centralortstärkande funktioner som vårdcentraler, tandläkare och bibliotek men också en polisstation, järnvägsknut och ett av regionens tre akutsjukhus.

ORGANISATION FÖR AVFALLSHANTERING: KOMMUNALFÖRBUNDET SÅM

Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner har tillsammans bildat kommunalförbundet SÅM, Samverkan Återvinning och Miljö, med administrationen placerad i Skillingaryd. Kommunalförbundets uppgift är att sedan årsskiftet 2017/2018 bära det kommunala ansvaret (Miljöbalken, kap 15) för insamling och hantering av medlemskommunernas kommunala avfall (hushållsavfall) samt ansvara för kommunernas återvinningscentraler. Kommunalförbundet ska även arbeta med att utveckla verksamheten och vara engagerade i nationella och regionala sammanhang.

SÅM:s högsta beslutande organ är förbundsdirektionen, som består av två ledamöter och två ersättare utsedda av respektive medlemskommuns kommunfullmäktige. Direktionens ledamöter och ersättare väljs på fyra år räknat från och med den 1 januari året efter ordinarie val till fullmäktige ägt rum. Direktionen väljer för varje mandatperiod bland sina ledamöter ordförande och vice ordförande med två års uppdrag. Uppdraget som ordförande respektive vice ordförande cirkulerar mellan medlemskommunernas ledamöter. Direktionen beslutar om förbundets större inriktningsfrågor (vad), medan tjänsteorganisationen utför uppdragen (hur). Direktionen utser även en förbundsdirektör som verkställande tjänsteman.

Kommunalförbundet SÅM har åtta stycken bemannade återvinningscentraler, 12 stycken mottagningsanläggningar för trädgårdsavfall och två stycken omlastningsstationer för hushållsavfall samt lager för kärl, matavfallspåsar m.m.

Till grund för kommunalförbundets verksamhet ligger respektive kommuns renhållningsordning och renhållningstaxa, som SÅM tar fram förslag på och som beslutas av respektive ägarkommuns kommunfullmäktige. Renhållningsordning och renhållningstaxa sätter, tillsammans med förbundsordning och verksamhetsplan ramarna för kommunalförbundets verksamhet. Respektive kommun ansvarar för avfallsfrågor som minimering av avfall inom den egna verksamheten, hantering av nedskräpning, nedlagda deponier, att avfallsfrågor omhändertas i fysisk planering, bygglov, tillsyn av miljöfarlig verksamhet m.m.

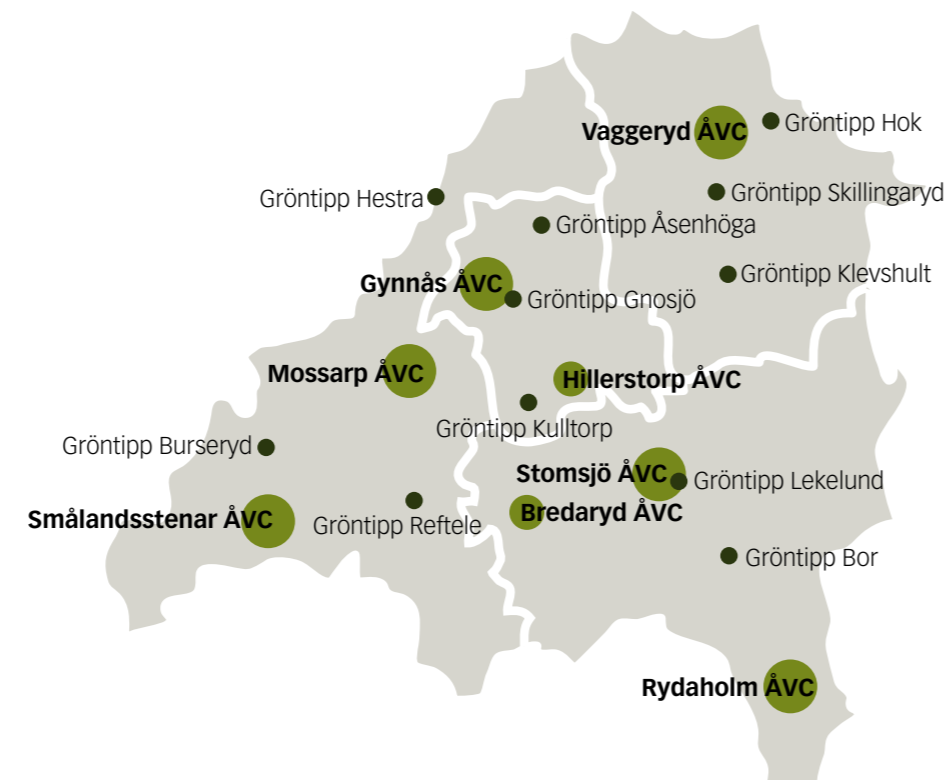
AVFALL SOM OMFATTAS AV KOMMUNALT RENHÅLLNINGSA NSVAR

ÅTERVINNINGSCENTRALER

GISLAVED KOMMUN

Gislaved

I Gislaveds kommun finns två återvinningscentraler. Den största, Mossarp återvinningscentral, är placerad vid Tippvägen 20, ca 3 km från centrum i Gislaved, 5 km från Anderstorp, 18 km från Reftele och 16 km från Gynnas återvinningscentral tillhörande Gnosjö kommun. I direkt anslutning till Mossarp återvinningscentral finns en nedlagd deponi som är i ett sluttäckningsskede.

Karta över återvinningscentraler och gröntippar inom GGvV-regionen.

Mossarp återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	151,02 ton	135,34 ton
Brännbart, utsorterat	599,69 ton	565,67 ton
Gips	94,88 ton	75,3 ton
Verksamhetsavfall till deponi	640,70 ton	533,98 ton
Kommunskrot	371,19 ton	305,42 ton
Wellpapp, löst	223,94 ton	200,58 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC	354,22 ton	316,50 ton
Trä flisat på anläggningen**	2566,72 ton	1 998,00 ton
Trädgårdsavfall***	Data saknas	Data saknas
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar)	84,82 ton	70,93 ton
Däck (Producentansvar)	23,40 ton	26,48 ton
Tryckimpregnerat trä ***	144,49 ton	126,28 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	54,56 ton	49,52 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ****	307,33 ton	274,58 ton

* * Varav 503,92 ton (2021) och 439,68 ton (2022) har levererats in från återvinningscentralen i Smålandsstenar. *** Insamlade volymer mäts ej årligen. **** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen.

Smålandsstenar

Den andra återvinningscentralen i Gislaveds kommun är placerad i Smålandsstenar vid Balkvägen 10 ca 1,6 km från centrum i Smålandsstenar, 4 km från Skeppshult, 11 km från Burseryd, 11 km från Broaryd, 14 km från Reftele och 21 km från Gislaved.

Smålandsstenar återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	93,04 ton	84,06 ton
Brännbart, utsorterat	299,59 ton	280,37 ton
Gips	40,36 ton	44,04 ton
Verksamhetsavfall till deponi	262,18 ton	247,55 ton
Kommunskrot	169,57 ton	147,70 ton
Wellpapp, löst	111,00 ton	85,32 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC *	503,92 ton	439,68 ton
Inget trä flisas på anläggningen	-	-
Trädgårdsavfall**	Data saknas	Data saknas
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar)	38,03 ton	32,04 ton
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen	-	-
Tryckimpregnerat trä ***	48,46 ton	43,66 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	29,28 ton	26,59 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ****	120,57 ton	119,85 ton

* 503,92 ton (2021) och 439,68 ton (2022) insamlat vid återvinningscentralen i Smålandsstenar och transporterat till Mossarp för att flisas. ** Insamlade volymer mäts ej årligen. *** 48,46 ton (2021) och 43,66 ton (2022) insamlat vid återvinningscentralen i Smålandsstenar och transporterat till Mossarp återvinningscentral i Gislaved.**** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen.

GNOSJÖ KOMMUN

Gnosjö

I Gnosjö kommun finns två återvinningscentraler. Den största, Gynnås återvinningscentral, är placerad vid Gynnås avfallsanläggning på Hagelstorpsvägen ca 6 km från centrum i Gnosjö, 9 km från Åsenhöga samt 11 km från Hestra tillhörande Gislaved kommun.

Gynnås återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	85,88 ton	76,41 ton
Brännbart, utsorterat	395,34 ton	347,12 ton
Gips	55,06 ton	46,12 ton
Verksamhetsavfall till deponi	194,36 ton	198,34 ton
Kommunskrot	233,88 ton	212,94 ton
Wellpapp, löst	137,54 ton	121,08 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC	274,50 ton	245,68 ton
Trä flisat på anläggningen*	1051,34 ton	835,86 ton
Trädgårdsavfall **	Data saknas	Data saknas
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar)	16,84 ton	40,36 ton
Däck (Producentansvar)	14,0 ton	14,82 ton
Tryckimpregnerat trä ***	67,28 ton	52,27 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	26,20 ton	28,14 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ****	141,74 ton	136,15 ton
Asbest*****	Data saknas	7,54 ton

* Varav 96,54 ton har levererats in från Nyhem, återvinningscentralen i Hillerstorp. ** Insamlade volymer mäts ej årligen. *** Varav 9,12 ton (2021) och 7,02 ton samlades in på Nyhems ÅVC (Hillerstorp) och transporterades till Gynnås. . **** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen. ***** Asbestcontainern tömdes vid ett tillfälle 2022.

Gynnås är den enda återvinningscentralen i GGVV som tar emot Asbest som vägs och debiteras abonnenten. Asbesten ska vara inplastad och personalens

anvisningar ska följas. Avfallslämnaren får sedan på egen hand lägga detta i en separat container på anläggningen. Denna container tömdes ej under 2021. Senaste tömning var september 2020 (5,98 ton). Vid platsbesök november 2021 var containern knappt halvfull, uppskattningsvis samlades mindre än 3 ton asbest in under 2021.

Hillerstorp

Den andra återvinningscentralen i Gnosjö kommun, även kallad Nyhems återvinningscentral, är placerad i Nyhems industriområde i tätorten Hillerstorp vid Håkanstorpsvägen ca 2,3 km från centrum i Hillerstorp.

Nyhem återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	9,04 ton	11,10 ton
Brännbart, utsorterat	83,02 ton	67,24 ton
Gips	2,46 ton	2,24 ton
Verksamhetsavfall till deponi	30,80 ton	20,72 ton
Kommunskrot	33,04 ton	24,22 ton
Wellpapp, löst	15,62 ton	15,64 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC *	96,54 ton	73,36 ton
Inget trä flisas på anläggningen		
Trädgårdsavfall samlas inte in på anläggningen		
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar) samlas inte in på anläggningen		
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen		
Tryckimpregnerat trä **	9,12 ton	7,02 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	6,16 ton	3,91 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ***	18,24 ton	19,84 ton

* 96,54 ton (2021) och 73,36 ton (2022) trä insamlat vid Nyhem återvinningscentral i Hillerstorp och transporterat till Gynnås för att flisas. ** 9,12 ton (2021) och 7,02 ton (2022) insamlat vid Nyhems återvinningscentral i Hillerstorp och transporterat till Gynnås. *** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen.

VAGGERYDS KOMMUN

Vaggeryds kommun har en återvinningscentral som är placerad vid krokvägen 15 i Vaggeryd ca 2 km från centrum i Vaggeryd, 8 km från Hok, 12 km från Skillingaryd, 20 km från Bondstorp och 23 km från Klevshult.

Vaggeryds återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	104,23 ton	88,59 ton
Brännbart, utsorterat	578,61 ton	564,04 ton
Gips	31,21 ton	61,62 ton
Verksamhetsavfall till deponi*	152,36 ton	123,50 ton
Kommunskrot	258,30 ton	235,74 ton
Wellpapp, löst	94,56 ton	99,41 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC	917,60 ton	856,45 ton
Inget trä flisas på anläggningen		
Trädgårdsavfall**	Data saknas	Data saknas
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar) samlas inte in på anläggningen		
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen		
Tryckimpregnerat trä	123,90 ton	119,36 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	36,20 ton	29,01 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ***	183,28 ton	176,98 ton

* Avser enbart deponi som avlämnats i containern vid återvinningscentralen. Det material som kan användas som fyllnadsmaterial avlämnas i en separat ficka för Ge och Ta och slutligen konstruktionsmaterial. ** Insamlade volymer mäts ej årligen.*** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen.

VÄRNAMO KOMMUN

Värnamo

I Värnamo kommun finns tre återvinningscentraler och den största, Stomsjö återvinningscentral, är placerad vid Stomsjö avfallsanläggning 1, cirka 4 km från centrum i Värnamo, 7 km från Kärda, 12 km från Hörle, 12 km från Forsheda och 15 km från Bor. I direkt anslutning till Stomsjö återvinningscentral finns två stycken nedlagda deponier som är i ett sluttäckningsskede. Komposterbart trädgårdsavfall från olika insamlingsplatser och slam från Värnamo kommuns reningsverk levereras till en yta i anslutning till deponierna där det blandas till material som sedan används till skyddsskiktet vid sluttäckningen.

Bredaryd

Den andra återvinningscentralen är placerad i Bredaryd bredvid det gamla reningsverket cirka 2 km från centrum i Bredaryd, 7 km från Forsheda, 7 km från Lanna, 10 km från Reftete tillhörande Gislaveds kommun, 12 km från Kulltorp tillhörande Gnosjö kommun och 20 km från Hillerstorp tillhörande Gnosjö.

Rydaholm

Den tredje återvinningscentralen är placerade i Rydaholm bredvid reningsverket cirka 2 km från centrum i Rydaholm, 9 km från Horda, 20 km från Bor och 32 km från Värnamo.

Stomsjö återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler	271,36 ton	215,46 ton
Brännbart, utsorterat	1166,79 ton	1 110,70 ton
Gips	123,76 ton	128,48 ton
Verksamhetsavfall till deponi	842,42 ton	497,02 ton
Kommunskrot	526,38 ton	446,87 ton
Wellpapp, löst	210,20 ton	217,08 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC*	905,90 ton	643,38 ton
Trä flisat på anläggningen **	1553,80 ton	2 116,52 ton
Trädgårdsavfall insamlat i container vid ÅVC ***	139,90 ton	128,99 ton
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar) samlas inte in på anläggningen		
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen		
Tryckimpregnerat trä	260,85 ton	258,40 ton
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen	84,07 ton	76,75 ton
Elektronik levererats till El-Kretsen ****	474,75 ton	419,99 ton

* 905,90 ton (2021) och 643,38 ton (2022) avser enbart de mängder som lämnats i container vid ÅVC, många besökare väljer att lämna trä direkt i högen som seden flisas. ** Varav totalt 316,61 ton (2021) och 247,35 ton (2022) har levererats in från återvinningscentralen i: Bredaryd och Rydaholm. *** Mängden trädgårdsavfall avser det som lämnas i containern vid anläggningen. Många lämnar trädgårdsavfall på Lekelund. **** Avser Småbatterier, Diverse elektronik, Kylskåp och frysar, Ljuskällor, Lysrör samt Vitvaror som avhämtats på anläggningen.

Total mängd Stomsjö inkluderar det som löpande körts in från Rydaholm och Bredaryd.

Bredaryds återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler*	120,78 ton	126,46 ton
Brännbart, utsorterat - ingår i fraktionen ovan		
Gips	4,24 ton	6,72 ton
Verksamhetsavfall till deponi	57,90 ton	57,54 ton
Kommunskrot	44,68 ton	40,68 ton
Wellpapp, löst	21,74 ton	20,26 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC **	141,52 ton	111,71 ton
Inget trä flisas på anläggningen		
Trädgårdsavfall	204,66 ton	128,14 ton
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar) samlas inte in på anläggningen		
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen		
Tryckimpregnerat trä samlas inte in på anläggningen		
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen - samlas inte in på anläggningen		
Elektronik körs till Stomsjö löpande men vägs ej	Data saknas	Data saknas

* På anläggningen finns ingen separat container för utsorterat brännbart avfall. Detta läggs i samma container som ”brännbart grovt/överstort/stoppade möbler”. ** Insamlat vid återvinningscentralen i Bredaryd men transporterat till Stomsjö för att flisas. *** Mängden trädgårdsavfall avser det som kört bort från anläggningen. Komposten levereras till Stomsjö för inblandning med slam från reningsverken och tillverkning av skyddsskikt till kommunens deponi.

Rydaholms återvinningscentral

Artikelbenämning	2021	2022
Brännbart grovt/överstort/stoppade möbler*	166,29 ton	173,54 ton
Brännbart, utsorterat - ingår i fraktionen ovan		
Gips	16,14 ton	7,02 ton
Verksamhetsavfall till deponi	97,56 ton	76,86 ton
Kommunskrot	61,24 ton	41,50 ton
Wellpapp, löst	20,58 ton	20,68 ton
Trä OBS! Mängd lämnat i container på ÅVC **	175,08 ton	135,64 ton
Inget trä flisas på anläggningen		
Trädgårdsavfall***	152,04 ton	124,98 ton
Hårdplast (Kommunplast – ej förpackningar) samlas inte in på anläggningen		
Däck (producentansvar) samlas inte in på anläggningen		
Tryckimpregnerat trä samlas inte in på anläggningen		
Farligt avfall kemikalier vid miljöstationen - samlas inte in på anläggningen		
Elektronik körs till Stomsjö löpande men vägs ej	DS	DS

* På anläggningen finns ingen separat container för utsorterat brännbart avfall. Detta läggs i samma container som ”brännbart grovt/överstort/stoppade möbler”. ** Insamlat vid återvinningscentralen i Rydaholm men transporterat till Stomsjö för att flisas. *** Mängden trädgårdsavfall avser det som kört bort från anläggningen. Komposten levereras till Stomsjö för inblandning med slam från reningsverken och tillverkning av skyddsskikt till kommunens deponi.

AVFALLSHANTERING I KOMMUNERNAS ÖVERSIKTSPLANER

Gislaveds kommun

Översiktsplan (ÖP 16) är inaktuell i vissa delar och en ny kommunomfattande översiktsplan kommer att utarbetas under innevarande mandatperiod. Avfallsplanen kommer att utgöra ett underlagsdokument i framtagandet av kommande översiktsplan.

Gnosjö kommun

Översiktsplanen (antagen 2015) anger vikten av att återvinningsverksamheterna kan anpassas och utvecklas efter kommande behov. En ny översiktsplan är under utarbetning och är planerad att antas 2026, fram till dess gäller den befintliga översiktsplanen.

Vaggeryds kommun

Översiktsplanen anger att vid exploatering av nya områden för flerbostadshus ska tillräckligt utrymme lämnas på fastigheten för sortering, yta för hämtningsfordon samt uppställningsplatsen för avfallsbehållare. Översiktsplanen beskriver även att återvinningsstationerna väntas finnas kvar i viss mån på lång sikt, men deras betydelse och behovet av yta kommer att minska. Återvinningscentralers väntas på sikt utvidgas och kommer fortsatt kräva yta i anslutning till tätorterna. Kommunen planerar också för en strategisk placering av ett återbrukscentrum med attraktivt läge i centralorterna Vaggeryd och Skillingaryd. Kommunen planerar även i sin centrumutveckling för strategiska placeringar av kvartersnära insamling, som fungerar som fastighetsnära insamling men på allmän platsmark.

Värnamo kommun

Översiktsplanen anger att kommunen i planering och lovgivning ska verka för att kommunens invånare ska få fler möjligheter till återvinning, bland annat genom ökad tillgänglighet. I den fördjupade översiktsplanen för Värnamo stad framgår att behovet av återvinningsstationer gradvis kommer att minska men att en del av de befintliga återvinningsstationerna kommer att behövas även i framtiden. Arbete med ny kommunövergripande översiktsplan påbörjas hösten 2023.

INTERNATIONELLA OCH NATIONELLA FÖRÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR DET KOMMUNALA RENHÅLLNINGANSVARET

År 2020-2030 sker lagändringar och måluppföljningar kring avfallshantering. Dessa förändringar påverkar alla kommunerna såväl som fastighetsägare, hushåll och verksamheter. GGVV-kommunerna och kommunalförbundet SÅM arbetar aktivt med att hitta bästa tänkbara lösningar utifrån lagar, krav och förordningar.

INFORMATION AVFALLSFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

Sedan augusti 2020 finns ett lagkrav om att kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder för de avfallslag som hushållen genererar. 1 januari 2024 utökas detta till att även omfatta information om åtgärder för att förebygga förpackningsavfall.

RETURPAPPER

Januari 2022 upphävdes producentansvaret för returpapper och ansvaret för insamling och behandling och återvinning övergick till Sveriges kommuner.

BYGG- OCH RIVNINGSAV FALL SOM INTE PRODUCERATS I YRKESMÄSSIG VERKSAMHET

Från och med den 1 januari 2023 är bygg- och rivningsavfall som inte producerats i yrkesmässig verksamhet ett kommunalt ansvar. Enbart SÅM, eller av SÅM auktoriserade entreprenörer får samla in sådant avfall i Gislaveds, Gnosjö, Vaggeryds och Värnamo kommuner.

OBLIGATORISK UTSORTERING AV MATAV FALL

Den 1 januari 2024 blir det obligatoriskt för hushåll och verksamheter att sortera ut matavfall, s.k. biologiskt nedbrytbart köks- och livsmedelsavfall. Lagändringen

grundas på ett EU-krav som säger att mat- och restavfall inte längre får blandas utan måste samlas in enskilt.

OBLIGATORISK FASTIGHETS NÄRA INSAMLING AV FÖRPACKNINGAR

Senast 1 januari 2027 ska alla hushåll och verksamheter som har avfallshantering tillsammans med hushåll, enligt lag ha fastighetsnära insamling i separata fraktioner av pappersförpackningar, plastförpackningar, ofärgat- respektive färgat glas och metallförpackningar. Fastighetsnära insamling av förpackningar via fyrfackskärl är delvis redan utbyggt för villor och fritidshus men blir fr.o.m. 2024 obligatoriskt. För att SÅM ska kunna möjliggöra fastighetsnära förpackningsinsamling för alla flerbostadsfastigheter till senast 1 januari 2027, kommer införandet att ske successivt under åren 2024-2026.

Från 2026-01-01 ska kommuner samla in de vanligaste förpackningsslagen som uppkommer på torg/parker över 2000 m² där betydande mängder förpackningar uppstår och där det finns kommunalt renhållningsansvar enligt 2 § lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning.

AGENDA 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan med 17 globala mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Målen som är integrerade och odelbara antogs av FN:s medlemsstater år 2015 och omfattar tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

25/25 MÅLET

25/25-målet är en kommungemensam frivillig utmaning från kommunernas branschorganisation Avfall Sverige. Målet innebär att den totala mängden mat- och restavfall ska minska med 25 procent per person till år 2025, jämfört med år 2015. GGVV-kommunerna har antagit utmaningen.

ETT KLIMATNEUTRALT EU SENAST 2050

Alla EU:s 27 medlemsländer har åtagit sig att göra EU till den första klimatneutrala regionen senast 2050. För att nå dit har de lovat att till 2030 minska sina utsläpp med minst 55 procent jämfört med 1990.

Arbetet styrs av Europeiska kommissionen och den så kallade "Gröna given", är en prioriterad strategi som beskriver 2020-2030 som det avgörande årtiondet som redan har börjat. Mycket av det arbete som görs inom GGVV ska ses i ett större sammanhang och som en del av lösningen för nuvarande kommuninvånare och kommande generationer.

TEXTILINSAMLING

Textilier finns överallt i vår vardag – i kläder, möbler, medicinsk utrustning, skyddsutrustning, byggnader och fordon. EU:s konsumtion av textilier har i genomsnitt den fjärde största miljö- och klimatpåverkan efter livsmedel, bostäder och resande. Den kommer på tredje plats när det gäller vatten- och markanvändning och på femte när det gäller användning av primära råvaror och växthusgasutsläpp.

Vid framtagandet av avfallsplanen finns ännu inga beslut om att textilier likt förpackningarna ska omfattas av ett producentansvar. Men i EU:s nya avfallsdirektiv finns förutom papper, metall, plast och glas även textilier utpekade som en del av det kommunala avfallet som ska samlas in separat. Detta gäller för textilier som uppstår i hushåll och därmed räknas som kommunal avfall (avfallskoderna 20 01 10 Kläder, 20 01 11 Textilier) och en separat insamling ska finnas på plats senast 1 januari 2025. En separat insamling innebär inte per automatik att den behöver ske fastighetsnära.

TRANSPORTER

Kommunen är den största arbetsgivaren i de flesta kommunerna och ger därmed även upphov till många transporter. Allt ifrån personal som pendlar till arbetsplatsen, till upphandlade aktörer samt egna fordon och maskiner. Att ha en strategi och plan för hur man utformar upphandlingar och minska antalet transporter är avgörande. Samtidigt som de transporter som är nödvändiga behöver ställas om till fossilfria drivmedel.

REFERENSER:

- Informera hushåll om åtgärder för att förebygga avfall. Vägledning från Naturvårdsverket, utgiven 2023-01
- Åtgärder för att förebygga avfall - Information, erfarenheter och lärande exempel. Vägledning från Naturvårdsverket, utgiven 2023-01
- Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar
- Sveriges handlingsplan för plast – en del av den cirkulära ekonomin, regeringskansliet, diarienummer M2022/00351
- Avfallsförordning (2020:614)
- <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/>

OMLASTNINGSSTATIONER

Vid SÅM:s omlastningsstationer tippas hushållsavfall, förpackningar och returpapper som samlas in från hushållen i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner i olika containrar eller fickor. Omlastningsstationerna driftas

av SÅM:s personal och materialet lastas om i större containrar som levereras från omlastningsstationerna till olika behandlingsanläggningar. 2021 gick det totalt iväg 555 stycken lastbilar med släp från SÅM:s omlastningsstationer vilket innebär 1 665 containrar. Det är något mer än 10 transporter med lastbil och släp i veckan.

Bild till vänster: Omlastningsstation Stomsjö avfallsanläggning, Värnamo kommun. Bild ovan: Omlastningsstation Mossarp, Gislaved kommun.

Värnamo kommun – Stomsjö avfallsanläggning

Material hanterat vid omlastningsstationen i Värnamo	2021	2022	Behandlingsanläggning	Ort	Avstånd enkel resa
Restavfall	6 118,33 ton	5994,81 ton	Ljungby Energi	Ljungby	45 km
Matavfall	1 691,43 ton	2235,18 ton	Tekniska verken	Linköping	207 km
Metallförpackningar	78,46 ton	110,32 ton	Remondis	Torsvik	65 km
Pappersförpackningar	365,78 ton	528,66 ton	Remondis	Torsvik	65 km
Plastförpackningar	292,54 ton	417,84 ton	Remondis	Torsvik	65 km
Tidningar	726,74 ton	379,71 ton	Ohlssons AB	Landskrona	193 km
Glasförpackningar	595,58 ton	493,44 ton	Svensk Glasåtervinning	Hammar	227 km
Summa	9 868,86 ton	10 159,96 ton			

* År 2021 hanterades utöver ovanstående material även 371 st latrintunnor vid Stomsjö omlastningsstation, varav 75 st från en militärovnig, 20 st från badplatser i Gnosjö kommun och 10 st från badplatser i Vaggeryds kommun.

** 2022 flyttades en del av hanteringen från Gislaveds omlastning till omlastningen i Värnamo vilket förklarar ökningen i Värnamo och minskningen i Gislaved.

Gislaved kommun – Mossarp Tippvägen 20

Material hanterat vid omlastningsstationen i Gislaved	2021	2022	Behandlingsanläggning	Ort	Avstånd enkel resa
Restavfall	5 261,64 ton	4 588,45 ton	Jönköpings Energi	Torsvik	76 km
Matavfall	1 720,99 ton	1 421,12 ton	Tekniska verken	Linköping	214 km
Metallförpackningar	89,32 ton	43,82 ton	Remondis	Torsvik	75 km
Pappersförpackningar	326,46 ton	170,60 ton	Remondis	Torsvik	75 km
Plastförpackningar	278,36 ton	143,30 ton	Remondis	Torsvik	75 km
Tidningar	351,72 ton	274,82 ton	Ohlssons AB	Landskrona	194 km
Glasförpackningar	428,86 ton	327,14 ton	Svensk Glasåtervinning	Hammar	235 km
Summa	8 457,35 ton	6 969,25 ton			

TRÄDGÅRDSAVFALL

Utöver möjligheten att teckna ett grönabonnemang eller att lämna sitt trädgårdsavfall på återvinningscentralerna i Gislaved, Gnosjö (ej Hillerstorp ÅVC), Vaggeryd och Värnamo kommuner så finns det även specifika mottagningsplatser för trädgårdsavfall. I Hok och Skillingaryd är det asfalterade och upplysta ytor där materialet mellanlagras. Övriga mottagningsplatser är placerade något utanför tätorterna och trädgårdsavfallet lämnas på grusplaner som saknar belysning. På samtliga platser ska trädgårdsavfallet lämnas i separata högar; komposterbart trädgårdsavfall och flisbart trädgårdsavfall. Undantaget är vid Vaggeryds återvinningscentral där båda fraktionerna lämnas i samma hög vilken sedan grovkrossas och blandas. Det krossade materialet blandas och läggs i limpor som vänds och slutligen blir till matjord som efter sällning kan hämtas av kommuninvånarna.

MOTTAGNINGSANLÄGGNINGAR FÖR TRÄDGÅRDSAVFALL

- Gislaveds kommun: Burseryd
- Gislaveds kommun: Hestra
- Gislaveds kommun: Reftete
- Gnosjö kommun: Gnosjö, sjöstensvägen
- Gnosjö kommun: Åsenhöga
- Gnosjö kommun: Hillerstorp
- Gnosjö kommun: Kulltorp
- Vaggeryds kommun: Hok
- Vaggeryds kommun: Skillingaryd
- Vaggeryds kommun: Klevshult
- Värnamo kommun: Lekelund
- Värnamo kommun: Bor

GRÖNAVFALLSABONNEMANG – TÖMNING AV TUNNA VID FASTIGHETEN (TAXA)

Kommuninvånare kan teckna ett *grönabonnemang* som innebär att man får ett separat 240-liters kärl att lägga mindre trädgårdsavfall i. Trädgårdsavfall hämtas vid tomtgräns. Hämtning sker varannan vecka 1 april till 15 november, totalt 16 gånger.

Enligt avfallsföreskrifterna finns även möjlighet att kompostera sitt trädgårdsavfall på den egna fastigheten utan att det behövs någon särskild anmälan.

INSAMLING AV AVFALL VID BOSTÄDER

Insamling av avfall vid bostäder sker i samtliga kommuner av upphandlad entreprenör. 2019 infördes fastighetsnära insamling, FNI, med frivillig anslutning i Gislaved-, Gnosjö- och Värnamo kommuner. 2021 infördes FNI även i Vaggeryds kommun. I fyrfackssystemet samlas matavfall, restavfall, tidningar, pappersförpackningar, plastförpackningar, ofärgat- respektive färgat glas samt metallförpackningar in. Den totala anslutningsgraden 2021-12-28 var 90,3 % för villa och 42,4 % för fritidshus.

Avfallstaxan är miljöstyrd och samma i alla fyra kommuner. Detta innebär att den är konstruerad på ett sätt som uppmuntrar kunder att göra mer miljöriktiga val.

Avfallsföreskrifterna möjliggör för kommuninvånare att hemkompostera sitt matavfall. Detta kräver dock en anmälan till tillsynsansvarig nämnd, till skillnad från trädgårdsavfall. Vid kompostering av matavfall går det att ansöka om förlängt hämtningsintervall. Kommunalförbundet SÅM arbetar aktivt med att införa matavfallsutsortering hos flerfamiljshus och verksamheter.

SLAMTÖMNING

Tvåfacksteknik har införts vid tömning av slambrunnar från 1 januari 2021. Detta innebär att vattenfasen är kvar i brunnen efter tömning och att slambilen enbart tar med slammet. Förutom minskade transporter så medför principen med deltömning att avloppsanläggningarnas funktion bibehålls även direkt efter tömning. Diskussioner förs med våra medlemskommuner om att hitta bättre och långsiktiga lösningar för omhändertagande av avloppsslam från enskilda avloppsanläggningar.

AVFALL FRÅN FETTAVSKILJARE

Upphandlad entreprenör tömmer de få fettavskiljare som finns inom GGW-regionen.

LATRINTUNNOR

Latrintunnor hanteras genom budad hämtning vilket gör att det inte längre finns ett abonnemang för latrinkärl. D.v.s. våra kunder som fortfarande använder sig av latriner beställer genom SÅM:s kontaktcenter en hämtning av förslutet latrinkärl. Kunden får en tom behållare för varje full som hämtas av kärlbilen. Latrintunnorna transporteras till Stomsjö omlastningsstation i Värnamo där det samlas i container. När containern är full eller vid årets slut hämtas containern som körs till entreprenören där en slambil tömmer latrintunnorna på innehållet genom ett hål som borras upp med en bormaskin och dosborr. 2021 fick SÅM in 143 budningar och hanterade 371 stycken latrintunnor.

PUBLIKA SOPTUNNOR, AVFALLSKORGAR OCH HUNDLATRINER

Gislaveds kommun

I Gislaveds kommun finns 125 publika avfallskorgar och 130 hundlatriner. De töms av tekniska förvaltningen och avfallet hamnar i brännbar fraktion. Det finns några få pantrör där pantflaskor/burkar kan lämnas och byta ägare, i övrigt inga möjligheter till avfallssortering i utemiljön.

Gnosjö kommun

I Gnosjö kommun finns 32 stycken hundlatrintunnor, 19 stycken avfallskorgar, 2 stycken soptunnor och några få pantrör. Under sommaren sätter kommunen upp ytterligare 6 stycken avfallskorgar. Allt avfall körs till brännbart avfall. Ingen övrig sortering finns i offentlig miljö.

Vaggeryds kommun

I Vaggeryds kommun finns det cirka 130 stycken avfallskorgar som töms av gata-parkenheten, tekniska kontoret. Avfallet från avfallskorgarna körs till brännbart avfall. I dagsläget finns det inga möjligheter att sortera sitt avfall i offentliga miljöer i Vaggeryds kommun.

Värnamo kommun

I Värnamos kommun finns det cirka 460 stycken soptunnor som töms av tekniska förvaltningen. I dagsläget finns det inga möjligheter att sortera sitt avfall i offentliga miljöer i Värnamos kommun och avfallet från soptunnorna går till brännbart avfall. Det finns några få pantrör.

RETURPAPPER – ÄVS SAMT AUKTORISATIONSSYSTEM

Regeringen beslutade i december 2020 att upphäva producentansvaret för returpapper och från och med 1 januari 2022 ansvarar kommunerna för insamlingen. I och med att returpappret nu räknas som kommunalt avfall, ansvarar SÅM för insamling och återvinning i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner. Förändringen omfattar returpapper från hushåll, men även returpapper som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Returpapper definieras som tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger och liknande produkter.

För att säkra en ordnad insamling av returpapper inom nämnda kommuner, har SÅM valt att ta över insamlingen av returpapper på befintliga återvinningsstationer som idag drivs av FTI, Förpackningsinsamlingen. Fastighetsägare till flerfamiljshus/lägenhetshus kan anlita valfri entreprenör som är auktoriserad (godkänd) av SÅM för att transportera, behandla och återvinna tidningar och returpapper. Det är i nuläget frivilligt för fastighetsägare att ha fastighetsnära insamling av returpapper. Fastighetsägaren kontaktar och skriver avtal direkt med en auktoriserad entreprenör. Under planperioden kommer insamlingen av returpapper sannolikt att anpassas efter vilka val som görs med anledning av obligatorisk fastighetsnära insamling av förpackningar samt obligatorisk insamling av matavfall.

BYGG- OCH RIVNINGSAVFALL SOM INTE PRODUCERATS I YRKESMÄSSIG VERKSAMHET

Från och med 1 januari 2023 är bygg- och rivningsavfall som inte producerats i yrkesmässig verksamhet ett kommunalt ansvar. Enbart SÅM, eller av SÅM

auktoriserade entreprenörer, får samla in sådant avfall i Gislaveds, Gnosjö, Vaggeryds och Värnamo kommuner. Bygg- och rivningsavfallet ska sorteras vid källan och kan lämnas till en återvinningscentral. För kommuninvånare som inte har möjlighet att ta sig till en återvinningscentral erbjuder SÅM, mot avgift, fastighetsnära hämtnings av detta avfall men även av grovavfall, elektronikavfall och trädgårdsavfall som omfattas av det kommunala ansvaret.

Kommuninvånarna beställer hämtningen direkt av entreprenören som bestämmer avgift för tjänsten. Avgiften får dock inte överstiga den fastställda maxtaxan för aktuellt år. Maxtaxan är en del av Renhållningstaxan.

KONSUMENTNÄRA INSAMLING AV ELEKTRONIKAVFALL EL:IN-SKÅP I VAGGERYDS KOMMUN

Skåp för insamling av mindre elektronikavfall finns utplacerade i två butiker i Skillingaryd och i en butik i Vaggeryd:

- Hemköp i Skillingaryd, vid entrén.
- ICA Supermarket i Vaggeryd, vid entrén.

Skåpen är till för de som bor i lägenhet eller som inte har möjlighet att besöka kommunens återvinningscentral i Vaggeryd. I skåpet kan man lämna:

- Småbatterier.
- Glödlampor och lågenergilampor, men inga lysrör.
- Smått elektronikavfall så som mobiltelefon, laddare, eltandborste, rakapparat.

Elektronikavfall som inte får plats i skåpet lämnas på anvisad plats vid kommunens återvinningscentral.

FASTIGHETSNÄRA INSAMLING AV ELEKTRONIK – ELEKTRONIKBOX

Fastighetsnära insamling sker via elektronikboxen för de abonnenter som har fyrfacksystemet. Abonnenten kan lämna glödlampor, batterier och småelektronik vid bostaden. Boxen förvaras inomhus och när den är full hängs den på soptunnan och töms samtidigt som ordinarie tömning av fyrfackskärnen.

ELEKTRONIK FRÅN VERKSAMHETER

Verksamheter och företag kan lämna sitt elektronikavfall vid uppvisande av ett avlämnarintyg från El-Kretsen på Mossarp-, Gynnås-, Stomsjö- och Vaggeryds återvinningscentraler, det vill säga en återvinningscentral i respektive kommun.

AVFALL SOM INTE INGÅR I KOMMUNALT RENHÅLLNINGANSVAR AVFALL SOM OMFATTAS AV PRODUCENTANSVAR

FÖRPACKNINGAR – ÅVS

Den 1 januari 2023 träder förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar i kraft genom den nya förordningen upphävs

- a) förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar, och
- b) förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar.

Detta innebär förenklat att producenterna har ett fortsatt ansvar för att omhänderta och återvinna de förpackningar som sätts på marknaden medans ansvaret för att samla in förpackningar från hushåll och eventuellt samlokaliserade verksamheter från 2024-01-01 lämnas över till Sveriges kommuner.

BILAR – FORDON

Ansvaret för omhändertagande av uttjänta bilar faller på producenterna. Uttjänta bilar klassas som farligt avfall tills de tömts på farliga vätskor och komponenter. Bilar innehåller allt från oljor, batterier och elektronik till tungmetaller som bly och kvicksilver. Innehållet av farliga ämnen och komponenter tillsammans med höga återvinningsmål ställer stora krav på hela kedjan från producent till demonteringsföretag. I samtliga kommuner tas uttjänta bilar omhand av auktoriserade bildemonteringsföretag.

DÄCK

Ansvaret för omhändertagande av uttjänta däck faller på producenterna. Svensk Däckåtervinning AB tar via däckförsäljare emot uttjänta däck för att säkerställa att de återanvänds eller materialåtervinns. SÅM tar i dagsläget emot mindre mängder däck utan följ på Gynnås- och Mossarp återvinningscentraler.

FTI statistik 2022	Papper	Metall	Plast	Glas	Returpapper	Totalt antal kommuninvånare*
Gislaved	16,99 kg/pers	2,65 kg/pers	11,90 kg/pers	21,21 kg/pers	10,86 kg/pers	29 481
Gnosjö	15,93 kg/pers	2,58 kg/pers	12,58 kg/pers	26,28 kg/pers	10,98 kg/pers	9 438
Vaggeryd	19,19 kg/pers	2,78 kg/pers	11,65 kg/pers	26,59 kg/pers	11,18 kg/pers	14 854
Värnamo	13,86 kg/pers	2,50 kg/pers	9,82 kg/pers	23,26 kg/pers	10,00 kg/pers	34 692
Totalt GGVV 2022	1 417,98 ton	230,66 ton	984,27 ton	2 076,69 ton	937,48 ton	88 465
Snitt Sverige 2022	17,50 kg/pers	1,70 kg/pers	9,10 kg/pers	22,20 kg/pers	12,10 kg/pers**	

* Totalt antal kommuninvånare i resp. kommun per 31/12 2021. **Snittvikt returpapper avser 2021, uppgifter för insamlade mängder 2022 inte tillgängliga vid avfallsplanens framtagande.

LÄKEMEDEL

Ansvaret för omhändertagande av gamla läkemedel faller på producenterna som via försäljningsställen i kommunerna tar emot läkemedel och i sin tur ombesörjer behandling av avfallet. Läkemedel som ändå felaktigt hamnar på återvinningscentraler tas omhand av upphandlad entreprenör för hantering av farligt avfall.

ENSILAGEPLAST

Svensk Ensilageplast Retur är en ideell branschförening för tillverkare, importörer och återförsäljare av ensilagefilm, plastsäckar, odlingsfolie och liknande. Denna förening arbetar genom sitt materialbolag för en miljöanpassad och smidig återvinningslösning för lantbrukare, odlare och hästägare med flera. En sådan frivillig lösning kan innebära att lantbruket slipper framtida lagstiftning. Den operativa delen av verksamheten sköts av Svensk Ensilageplast Retur AB (SvepRetur).

RETURPACK

Förutom att panta burkar och flaskor som ingår returpacks system vid diverse butiker så kan man skänka sin pant på Vaggeryds- och Gynnås återvinningscentraler. Ersättningen för panten skänks till olika hjälporganisationer. Den 23 mars 2022 levererade returpack en Pantamera Express – automat till Stomsjö återvinningscentral i Värnamo kommun.

Innan den första maskinen i Sverige placerades ut i Malmö 2015 genomförde Returpack plockanalyser som visade att väldigt mycket burkar lämnas på återvinningscentraler runt om i Sverige. Dels som metallskrot och dels som metallförpackningar. Förutom hur enkelt och smidigt det är att panta i maskinen så ser Returpack dessa maskiner som en del av lösningen för att få in fler burkar och flaskor till retursystemet.

Våren 2022 har Returpack placerat 63 stycken Pantamera Express-automater i Sverige varav en placerats på Stomsjö återvinningscentral i Värnamo kommun. Närmaste maskiner finns i Växjö, Jönköping, Halmstad, Ängelholm och Helsingborg.

AVFALL SOM UPPSTÅR I KOMMUNENS VERKSAMHETER

Kommunerna är en arbetsgivare och avfall som uppstår i kommunernas verksamhet klassas som verksamhetsavfall. Exempel på vanligt verksamhetsavfall från kommunala verksamheter: Bygg och rivningsavfall, möbler/kontorsmöbel, skolmaterial, wellpapp, tidningar/kontorspapper/ sekretesspapper, elektronik, datorer, skärmar, mobiltelefoner, smittförande avfall, stickande/skärande avfall, lastpallar, filter med mera. Avfall som uppstår i kommunala verksamheter och som klassas som ett verksamhetsavfall ska sorteras och kommunen ska ha en egen hantering av verksamhetsavfallet.

Inom kommunens verksamheter uppstår även kommunalt avfall alltså sådant

avfall som kommunen är skyldig att transportera bort enligt Miljöbalken 15 kap. 3 § samt avfall under kommunalt ansvar enligt Miljöbalken 15 kap. 20 §. Lite förenklat kan man säga att kommunalt avfall uppstår för att människor vistas i verksamheten. Exempelvis det avfall som läggs i soptunnan vid skrivborden eller soptunnor vid toaletter och det avfall som dagligen uppstår i exempelvis lunchrummet även matavfall från exempelvis skolmatsalar och vårdboende är kommunalt avfall. Till denna typ av avfall ska kommunerna ha abonnemang hos SÅM som ansvarar för insamling, transport och återvinning av det kommunala avfallet som uppstår i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner.

Avfallshierarkin gäller även för kommunal verksamhet vilket innebär att man ska arbeta strategiskt med att minimera (förebygga att avfallet uppstår), återanvända, återvinna (materialåtervinna), utvinna energi och sist deponera.

GISLAVEDS KOMMUN

Gislaveds kommun har sedan 2014 haft entreprenör för fastighetsnära insamling av utsorterat verksamhets- och farligt avfall från de kommunala verksamheterna. Sortering och tillgång till utrustning för detta varierar men är överlag tämligen god. Kommunen äger de flesta sorteringskärlen och är inne i en andra entreprenadperiod. Det finns utsortering av matavfall i framförallt de största köken som även har kvarnar, detta matavfall körs med tankbil till biogasanläggning. Även en del verksamheter med mindre mängder har utsortering av matavfall, då i papperspåsar. Det pågår ett arbete för att införa utsortering av matavfall från alla kommunala verksamheter där sådant uppstår.

GNOSJÖ KOMMUN

Gnosjö kommun bedriver sitt avfalls arbete med fokus på ekonomisk hållbarhet. Målen ska vara mätbara och hantering ska också utgå ifrån ett cirkulärt förhållningssätt. Kommunen genomförde år 2017 en inventering av kommunens verksamheter gällande hantering av internt avfall, främst det som är hushållsliknande avfall. Inventeringen visade i sammanställningen att hanteringen var acceptabel och i vissa delar var det mycket bra. Sedan inventeringen har förbättringar utförts och det har tillkommit delar i

funktioner hur och vad som ska göras i arbetet. Insamling och återvinning av hushållsavfall fungerar med de insamlingssystem som renhållaren och förpackningsinsamlingen tillhandahåller. Återbruk finns inget samordnat, men det fungerar till vissa delar ändå bra genom att det internt flaggas via meddelande när det finns ett behov av specifika saker ex möbler innan inköp görs.

Skolor med tillagningskök har insamling av matavfall.

IT-funktionen har återvinning och återbruk på utbytt IT-utrustning via avtal. I projekt som kommunen bedriver så omgärdas den avfallshantering inom projektet i form av avtal med specifik entreprenör.

Gällande övrigt avfall likställt med grovavfall så har kommunen fram till idag använt kommunal renhållare till detta via kommunal ÅVC. Arbete kommer att starta upp under 2022 gällande det interna kommunala avfallet var och vem ska hantera detta och på vilket sätt.

VAGGERYDS KOMMUN

I Vaggeryds kommuns miljöprogram för år 2022-2025 finns det avfallsförebyggande arbetet enligt avfallstrappan med i en av kommunens fyra miljöriktlinjer som alla anställda och förtroendevalda ska förhålla sig till. Möjlighet till sortering och återvinning av avfall finns på alla arbetsplatser men kan utvecklas till att fler fraktioner sorteras och att mängden avfall som sorteras ökar.

Kommunens IT-enhet ansvarar för återvinning och återbruk av IT-utrustning och använder sig av tre steg. Första steget innebär att utrustningen om möjligt återanvänds inom kommunen så mycket som möjligt (exempelvis får skolan ta del av administrationens datorer). Andra steget innebär att den utrustning som inte längre anses som användbar inom vår organisation säljs till ett återvinningsföretag som vi har avtal med för att rekonditioneras och säljas på andra marknader. Tredje steget för utrustning som inte går att återanvända eller sälja är att vi har ett avtal med ett socialt drivet företag som hämtar och

plockar ner i delar för att kunna återvinna metaller, plaster och övrigt. Möjlighet till att återbruka och återanvända möbler och inventarier finns genom en grupp på kommunens intranät där möbler kan byta ägare. Detta koncept kan dock utvecklas och bli bättre.

VÄRNAMO KOMMUN

Ett flerårigt projekt med fokus på att se över och förstärka antal miljöhus eller miljörum i kommunens fastigheter pågår mellan 2022-2024. I samband med att miljöhus/miljörum förstärks/inrättas vid varje fastighet förtydligas vad som skall sorteras och hur det skall ske. Även rutiner för hanteringen av förpackningsinsamling, restavfall, matavfall samt annat verksamhetsavfall och möjligheter till att återanvända till exempel möbler ses över. Vid verksamhetsspecifikt avfall, till exempel smittförande avfall och stickande/ skärande avfall, har respektive verksamhet eget ansvar.

Kommunens IT-avdelning ansvarar för återvinning och återbruk av IT-utrustning. Den utrustning som inte längre anses användbar inom organisationen säljs via avtal tillbaka till återförsäljaren som rekonditionerar och säljer utrustningen på en andrahandsmarknad.

Bygg- och rivningsavfall hanteras inom respektive projekt. Ansvaret läggs till stor del på de entreprenörer som anlitas men potential finns att jobba tydligare med kravställande vid beställning. Projekt pågår att återanvända och återvinna massor som uppstår vid markarbeten på ett hållbart sätt.

SLAM FRÅN RENINGSVERK

GISLAVEDS KOMMUN

Det finns flera avloppsreningsverk i kommunen varav det största ligger i Gislaved. Till Gislaveds ARV är även tätorterna Anderstorp, Hestra och Reftete anslutna via överföringsledningar. Avloppsslammet som bildas i reningsverken blandas med torv och sand och komposteras till biomull. Denna kan användas som jordförbättring till gräsmattor och rabatter. Rekommendationen är dock att

inte använda biomullen i köksträdgårdar, då den kan innehålla tungmetaller som tyvärr följer med avloppsvattnet från såväl verksamheter som hushåll. Biomullen finns normalt att hämta fritt vid Gislaveds avloppsreningsverk, den hämtas av både privatpersoner och entreprenörer. Till Smålandsstenars avloppsreningsverk är kopplat vassbäddar för slambehandling.

GNOSJÖ KOMMUN

I kommunen finns sex avloppsreningsverk varav det i Gnosjö har störst kapacitet, följt av Hillerstorp, Nissafors, Kulltorp, Åsenhöga och Marieholm.

De senaste tre åren har Gnosjö avloppsreningsverk genomgått en uppfräschning och förnygring av maskinparken. I och med detta byttes de två gamla biobäddarna ut mot en ny stor, två nya intagsgaller installerades och en centrifug fick ersätta den gamla trumsilsavvattnaren. I samband med detta fick lokalerna sig en välbehövlig genomgång, gamla pumpar och ventiler byttes ut och värme och ventilation gick igenom och ersattes.

Allt egenproducerat slam från de små avloppsreningsverken, bortsett det från Hillerstorp, transporteras till Gnosjö avloppsreningsverk där det blandas med det egna slammet och sedan avvattnas i en centrifug innan det trycks upp till en slamplatta i anslutning till avloppsreningsverket. Hillerstorp avvattnar sitt slam i egen centrifug och det i sin tur körs till slamplattan för att blandas ihop med övrigt slam samt flis och sand för kompostering i tre till sex månader, innan det används till sluttäckningens växtskick på Gynnås Deponi. I dagsläget tar varken Gnosjö eller Hillerstorp emot slam från enskilda brunnar, men en projektering är igång för att möjliggöra en installation externslammottagare på Gnosjö avloppsreningsverk och förhoppningen är att vara igång med detta inom ett till två år.

VAGGERYDS KOMMUN

Skillingaryds reningsverk är en anläggning som har byggts ut i omgångar sedan 1960-talet. En stor ombyggnad gjordes 1978 och ytterligare utbyggnationerna gjordes 1999-2000 med biologisk behandling i vassbäddar, 2001-2002 med utbyggnad för kvävereduktion och 2021-2022 med partikelavskiljande reningssteg.

Skillingaryds reningsverk hanterar och renar hushållspillvatten från Vaggeryd och Skillingaryds tätort samt flera av de kringliggande mindre orterna (Byarum, Travbaneområdet, Klevshult, Hok, Hooks herrgård, Svenarum, Hagafors). Cirka 97-98 % av det flöde som uppstår i de kommunala spillvattenledningarna renas i Skillingaryds reningsverk.

Utöver hushållspillvatten mottas processvatten från mindre industrier samt avloppsslam från enskilda avlopp och mindre reningsverk (Åker + Bondstorp).

I Vaggeryds kommun hanterar en upphandlad entreprenör slammet från Skillingaryds reningsverk. I dagsläget (2022) kör upphandlad entreprenör slammet till Blombacka Egendom AB.

VÄRNAMO KOMMUN

Påslunds avloppsreningsverk i Värnamo är ett kommunalt avloppsreningsverk som togs i drift 2015. Det är ett modernt verk med biologisk rening som tar emot hushållspillvatten från Värnamo stad samt flera kringliggande orter. Utöver kommunalt hushållspillvatten och dagvatten mottas processvatten från mindre industrier. Anläggningen tar också emot avloppsslam från enskilda avlopp.

Rydaholms avloppsreningsanläggning omfattar Rydaholms samhälle. Anläggningen är utformad för rening i fyra steg med biologisk och kemisk behandling med efterfällning. Sedan december 2003 behandlas utgående avloppsvatten genom en våtmarksanläggning som är byggd i anslutning

till reningsverket. Syftet med våtmarken är att minska utsläppet av ammoniumkväve från Rydaholms reningsverk.

I Värnamo används slammet tillsammans med en kompostblandning som skyddsskikt i sluttäckningen av Stomsjö deponi. Avsättningen kommer att pågå till dess att deponin är sluttäckt och projektet är avslutat. Sluttäckningen är förelagd med en tidsangivelse men det saknas en klar plan för hur slammet ska omhändertas efter avslutad sluttäckning och det är en framtida utmaning att hitta en lämplig avsättning.

ÖVRIGT AVFALL FRÅN INDUSTRIER OCH VERKSAMHETER BYGG- OCH RIVNINGSAVFALL

Vissa mindre avfallsströmmar med bygg- och rivningsavfall går via SÅM:s återvinningscentraler men de stora volymerna sker via privata entreprenörer. I dagsläget finns återbruk av bygg- och rivningsavfall i en mycket liten skala på vissa av våra återvinningscentraler. Det handlar då främst om tryckimpregnerat trä samt sten och betong som ingår i SÅM:s Ge och Ta – koncept.

Bygg- och rivningsindustrin har stora möjligheter att minska mängden avfall. För att mängden material som sorteras ut för återanvändning vid rivning, för att senare byggas in i nya konstruktioner, krävs att en rad frågor utreds, exempelvis hantering i bygglovsskede, mellanlagring av byggmaterial, garantier av materialet och så vidare samt att beställare efterfrågar återanvänt material.

ANLÄGGNINGAR OCH AKTÖRER SOM KOMMUNEN BEDÖMER VARA NÖDVÄNDIGA FÖR ATT FÖREBYGGA OCH HANTERA DET AVFALL SOM KOMMUNEN ANSVARAR FÖR

Benämning	Funktion	Kommun
Avfall Sverige	Branschorganisation - Samordning i övergripande avfallsfrågor	Rikstäckande
Mossarp återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Gislaveds kommun
Smålandsstenar återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Gislaveds kommun
Fritidsbanken	Utlåning av fritidsutrustning	Gislaveds kommun
Hela människan	Second hand-verksamhet	Gislaveds kommun
Lager 130	Second hand-verksamhet	Gislaveds kommun
Second hand pingstkyrkan	Second hand-verksamhet	Gislaveds kommun
Human Bridge	Second hand-verksamhet	Gnosjö kommun
Gynnås återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Gnosjö kommun
Hillerstorp återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Gnosjö kommun
Fritidsbanken	Utlåning av fritidsutrustning	Gnosjö kommun
Gnosjö hjälper	Second hand-verksamhet	Gnosjö kommun
Tjernoby/barnens oasis, Secondhandbutik	Second hand-verksamhet	Gnosjö kommun
Vaggeryd återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Vaggeryds kommun
Remida	Kreativt återanvändningscenter	Vaggeryds kommun
Frejas bod	Second hand-verksamhet	Vaggeryds kommun
Röda korset	Second hand-verksamhet	Vaggeryds kommun
Stomsjö återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Värnamo kommun
Bredaryd återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Värnamo kommun
Rydaholm återvinningscentral	Återvinningscentral, SÅM	Värnamo kommun
Fritidsbibliotek	Utlåning av fritidsutrustning	Värnamo kommun

Benämning	Funktion	Kommun
Erikshjälpen	Second hand-verksamhet	Värnamo kommun
Rättvist butik och café Svenska kyrkan	Second hand-verksamhet	Värnamo kommun
EFI	Second hand-verksamhet	Värnamo kommun
Hela människan - LP Finnveden	Second hand-verksamhet	Värnamo kommun
OSS-hjälpen (Bor)	Second hand-verksamhet	Värnamo kommun
Tekniska verken i Linköping	Biogasanläggning / Biogödsel	Linköping kommun
Tekniska verken i Linköping	Värmeverk - avfallsförbränning	Linköping kommun
Torsviks kraftvärmeverk	Värmeverk - avfallsförbränning	Jönköpings kommun
Ljungsöverket	Värmeverk - avfallsförbränning	Ljungby kommun
Kristinehed kraftvärmeverk	Värmeverk - avfallsförbränning	Halmstads kommun
El-Kretsen AB	Avfallshantering / återvinning / elektronik / transporter	Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommun
Stena recycling AB	Avfallshantering / återvinning / farligt avfall / transporter	Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommun
JRAB	Avfallshantering / återvinning / farligt avfall / transporter	Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommun
Sandahls Entreprenad AB	Avfallshantering / återvinning / farligt avfall / transporter	Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommun
Mj Åkeri AB	Avfallshantering / återvinning / transporter	Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommun
Gislaveds Energi	Fjärrvärme - Flisat trädgårdsavfall	Gislaveds kommun

ANLÄGGNINGAR OCH AKTÖRER SOM KOMMUNEN BEDÖMER VARA NÖDVÄNDIGA FÖR ATT FÖREBYGGA OCH HANTERA DET AVFALL SOM KOMMUNEN INTE ANSVARAR FÖR

Anläggningens namn	Kommun	Tillsynsmyndighet	Företagsnamn	Benämning
Gnosjö avloppsreningsverk	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Gnosjö kommun	Avloppsreningsanläggning som omfattas av lagen om allmänna VA-tjänster och som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd motsvarande > 2 000 personer Biologisk behandling av icke-farligt avfall om park-och trädgårdsavfall > 10 ton/år men < 500 ton/år el om park- och trädgårdsavfall och > 50 ton men < 18 750 ton/år, undantag finns.
Gynnås avfallsanläggning	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Gnosjö kommun	Deponering av ifa som ej är inert om > 2 500 ton/år men < 100 000 ton/år eller totalt tillförd > 25 000 ton/år. Undantag finns
Trioworld Smålandsstenar AB	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Trioworld Smålandsstenar AB	Återvinning el. bortskaffning av icke-farligt avfall > 500 ton < 100 000 ton/år. Gäller ej om tillståndsplikt enligt annan § i detta kap. Produktion > 1 ton plastråvara/år och inte omfattar ytterligare polymerisation för tillverkning av plastprodukter eller beläggning eller kalandrering med plast. Förbrukning/år > 1 ton halogenerade organiska lösningsmedel el. > 5 ton org. Lösningsmedel, om ej 2, 3 el 4 §§.
Gislaved ARV	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Gislaveds kommun	Avloppsreningsanläggning som omfattas av lagen om allmänna VA-tjänster och som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd motsvarande > 2000 personer. Biologisk behandling av icke-farligt avfall om park-och trädgårdsavfall > 10 ton/år men < 500 ton/år el om park- och trädgårdsavfall och > 50 ton men < 18 750 ton/år, undantag finns.
Smålandsstenar ARV	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Gislaveds kommun	Avloppsreningsanläggning som omfattas av lagen om allmänna VA-tjänster och som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd motsvarande > 2 000 personer. Biologisk behandling av icke-farligt avfall om park-och trädgårdsavfall > 10 ton/år men < 500 ton/år el om park- och trädgårdsavfall och > 50 ton men < 18 750 ton/år, undantag finns.
Mossarpstippen	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Gislaveds kommun	Deponering av ifa som ej är inert om > 2 500 ton/år men < 100 000 ton/år eller totalt tillförd > 25 000 ton/år. Undantag finns.

Anläggningens namn	Kommun	Tillsynsmyndighet	Företagsnamn	Benämning
Skillingaryds ARV	Vaggeryd	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Vaggeryds kommun	Avloppsreningsanläggning som omfattas av lagen om allmänna VA-tjänster och som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd motsvarande > 2 000 personer Biologisk behandling av icke-farligt avfall om park-och trädgårdsavfall > 10 ton/år men < 500 ton/år el om park- och trädgårdsavfall och > 50 ton men < 18 750 ton/år, undantag finns
Gärahov avfallsupplag	Vaggeryd	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Vaggeryds kommun	Deponering av ifa som ej är inert om > 2 500 ton/år men < 100 000 ton/år eller totalt tillförd > 25 000 ton/år. Undantag finns.
Stena Recycling AB	Värnamo	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Stena Recycling AB	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall. Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall. Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål. Behandling av elavfall och som innebär sortering, demontering eller annan behandling, återvinning eller bortskaffande. Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall om mer än 10 000 ton/år. Ej om 65 § eller krossning, siktning. Återvinning av uttjänta fordon som inte omfattas av bilskrottningsfo genom lagring, tömning, demontering. Ej om 46 § 2. Yrkesmässig behandling av farligt avfall t o m 2 500 ton/år. Gäller ej om tillståndsplikt enl annan § i detta kap.
Stena Recycling AB Värnamo	Värnamo	Värnamo kommun	Stena Recycling AB	Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall om mer än 10 000 ton/år. Ej om 65 § eller krossning, siktning. Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall. Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall. Behandling av elavfall och som innebär sortering, demontering eller annan behandling, återvinning eller bortskaffande.

Anläggningens namn	Kommun	Tillsynsmyndighet	Företagsnamn	Benämning
Lindberg & Son AB	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Lindberg & Son AB	Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall om mer än 10 000 ton/år. Ej om 65 § eller krossning, siktning. Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall. Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall. Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål.
Oskarstippen	Gislaved	Gislaveds kommun	Gislaveds kommun	Mellanlagring av farligt avfall av uttjänta motordrivna fordon el. om mängden avfall ej uppgår till värden i 90.50.
Swerec i Sverige AB	Värnamo	Värnamo kommun	Swerec i Sverige AB	Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall om mer än 10 000 ton/år. Ej om 65 § eller krossning, siktning. Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål. Förbrukning av halogenerade org. lösningsmedel > 5 ton/år, organiska > 25 ton/år, farmaceutiska prod > 50 ton/år, lack, tryckfärg lim mm > 100 ton/år, undantag finns. Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall. Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål.
Stena Recycling AB (ÖVA)	Värnamo	Värnamo kommun	Stena Recycling AB	Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall. Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall upp t o m 10 000 ton/år eller krossning, siktning. Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.

Anläggningens namn	Kommun	Tillsynsmyndighet	Företagsnamn	Benämning
Återvinningscentral Gärahov	Vaggeryd	Vaggeryds kommun	Samverkan Återvinning Miljö	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall.
				Sortering av icke-farligt avfall om > 1000 ton/år för bygg- el anläggningsändamål, eller > 1000 ton < 10 000 ton.
				Biologisk behandling av icke-farligt avfall om > 500 ton/år men < 18 750 ton/år eller om anaerob behandling och mängd > 500 ton/år men < 25 000 ton/år, undantag finns.
Erikssons Bildemontering AB	Värnamo	Värnamo kommun	Erikssons Bildemontering AB	Återvinning av avfall av uttjänta bilar som omfattas av bilskrotningsförordningen.
KM Bildemontering AB	Värnamo	Värnamo kommun	KM Bildemontering AB	Återvinning av avfall av uttjänta bilar som omfattas av bilskrotningsförordningen.
Smålands Miljö AB	Vaggeryd	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Smålands Miljö AB	Bortskaffning eller återvinning av icke - farligt avfall genom biologisk- fysik-kem-behandling, förbehandling för förbränning, fragmentering med mera. > 75 ton/d eller > 18 750 ton/år, undantag finns.
				Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål.
Waggeryd Cell AB/ Fiberslamdepo	Vaggeryd	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Waggeryd Cell AB	Återvinning el. bortskaffning av icke-farligt avfall > 500 ton < 100 000 ton/år. Gäller ej om tillståndsplikt enl annan § i detta kap.
				Lagring av icke-farligt avfall om > 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 000 ton annat icke-farligt avfall.
Påslunds ARV	Värnamo	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Värnamo kommun	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål.
Waggeryd Cell AB/ Fiberslamdepo	Vaggeryd	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Waggeryd Cell AB	Deponering av ifa om ej tillståndsplig enligt 18, 19, 20 eller 21 §.
				Deponering av ifa om ej tillståndsplig enligt 18, 19, 20 eller 21 §.
Påslunds ARV	Värnamo	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Värnamo kommun	Avloppsreningsanläggning som omfattas av lagen om allmänna VA-tjänster och som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd motsvarande > 2000 personer.
				Biologisk behandling av icke-farligt avfall om > 500 ton/år men < 18 750 ton/år eller om anaerob behandl. och mängd > 500 ton/år men < 25 000 ton/år, undantag finns.

Anläggningens namn	Kommun	Tillsynsmyndighet	Företagsnamn	Benämning
Stomsjö avfallsanläggning	Värnamo	Värnamo kommun	Samverkan Återvinning Miljö	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall.
Sandahls Entreprenad AB, Knallabo	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Sandahls Entreprenad AB	Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall upp t o m 10 000 ton/år eller krossning, siktning.
				Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
Mossarps ÅVC	Gislaved	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samverkan Återvinning Miljö	Sortering av icke-farligt avfall om > 10 000 ton/år. Ej bygg- eller anläggningsändamål.
				Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall om mer än 10 000 ton/år. *Ej om 65 § eller krossning, siktning.
Gynnås ÅVC	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samverkan Återvinning Miljö	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall.
Gynnås ÅVC	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samverkan Återvinning Miljö	Lagring som en del av insamling om > 5 ton oljeavfall, > 30 ton blybatterier, > 50 ton elprodukter, > 30 ton impregnerat trä, > 50 ton motordrivna fordon eller 1 ton annat avfall.
				Yrkesmässig behandling av farligt avfall t o m 2 500 ton/år. Gäller ej om tillståndsplikt enl annan § i detta kap.
Gynnås ÅVC	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samverkan Återvinning Miljö	Bearbetning för återvinning av icke-farligt avfall upp t o m 10 000 ton/år eller krossning, siktning.
				Biologisk behandling av icke-farligt avfall om park-och trädgårdsavfall > 10 ton/år men < 500 ton/år el om park- och trädgårdsavfall och > 50 ton men < 18 750 ton/år, undantag finns.
Gynnås ÅVC	Gnosjö	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samverkan Återvinning Miljö	Lagring av icke-farligt avfall om > 10 ton < 30 000 ton för bygg- eller anläggningsändamål eller > 10 ton < 10 000 ton annat icke-farligt avfall.
				Sortering av icke-farligt avfall om > 1 000 ton/år för bygg- el anläggningsändamål, eller > 1 000 ton < 10 000 ton.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

INLEDNING

Avfallsplanen ska enligt 19 § Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner (2020:6) innehålla uppgifter om en strategisk miljöbedömning har gjorts enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Om en strategisk miljöbedömning inte behöver göras ska beslut i frågan om miljöpåverkan enligt 6 kap. 7 § miljöbalken bifogas avfallsplanen.

Man skiljer på begreppen miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Miljöbedömningen utgörs av själva processen att integrera miljöhänsyn i planeringen och på så sätt bidra till planens miljöanpassning. Processen syftar också till att ge allmänheten, organisationer, myndigheter och andra intressenter möjlighet att påverka planen. Med begreppet miljökonsekvensbeskrivning avses själva dokumentet.

En miljöbedömning ska leda fram till om planens genomförande kan medföra en betydande miljöpåverkan.

AVGRÄNSNINGSSAMRÅD

Enligt 6 kap 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda parter. Syftet är att avgränsa omfattning av och detaljeringsgraden i miljökonsekvensbeskrivningen.

METODIK OCH BEDÖMNINGSGRUNDER

Avfallsplanens sex övergripande mål med tillhörande strategier har bedömts utifrån Sveriges miljö kvalitetsmål, miljö kvalitetsnormer, globala mål samt övriga planer och program relevanta för avfallsplanen. Avfallshantering har generellt en stor miljöpåverkan. Dessa beskrivs översiktligt under rubriken miljöproblem kopplade till avfall och avfallshantering men miljöbedömningen utgår ifrån de mål som avfallsplanen anger.

AVFALLSPLANENS INNEHÅLL

Avfallsplanen är gemensam för Gislaveds, Gnosjö, Vaggeryds och Värnamo kommuner. Planen beskriver hur kommunerna, SÅM och andra aktörer ska arbeta med avfallshanteringen åren 2024-2030.

Avfallsplanen innehåller sex övergripande mål:

- Förebygga avfall**
Mål och strategier för att i första hand minimera avfall genom att undvika onödig konsumtion.
- Öka återanvändningen**
Mål och strategier för att förlänga produkters livslängd genom ökad återanvändning.
- Välfungerande återvinning**
Mål och strategier för ökad materialåtervinning vilket ger ett minskat behov av råvaror och energi till förmån för klimatet.

4. **Minska avfallets farlighet**

Mål och strategier för ökad kunskap om vad som är farligt avfall och en god hantering av det som uppstår för att säkerställa en bra arbetsmiljö.

5. **Människan i fokus**

Mål och strategier för en mer tillgänglig och enklare insamling som ska vara lätt att förstå, erbjuda efterfrågad service och omhändertata avfall med minskade risker för människor och miljö.

6. **Minska nedskräpningen**

Mål och strategier för att förebygga och begränsa nedskräpning.

Avfallsplan 2024-2030 omfattar även dokumentet Mätmetoder Avfallsplan 2024-2030 som visar utgångsläget för målen, de mätmetoder som används samt hur uppföljningen under planperioden kommer att ske. Dokumentet Bilagor Avfallsplan 2024-2030 redovisar utöver miljöbedömningen:

- Uppföljning av avfallsplan 2018-2022
- Nulägesbeskrivning
- Framtida insamlingssystem och anläggningar
- Nedlagda deponier

AVFALLSPLANENS SYFTE

Avfallsplanen beskriver hur kommunerna och SÅM ska driva och utveckla avfallshanteringen under åren 2024 till och med 2030. Avfallsplanen ska fungera som ett gemensamt styrdokument för avfallshanteringen och ge parterna förutsättningar att arbeta strategiskt tillsammans för att nå uppsatta mål. Övergripande strävar avfallsplanen mot ett hållbart samhälle där avfall hanteras på bästa sätt ur ett miljömässigt, socialt och ekonomisk perspektiv.

NOLLALTERNATIV

UPPGIFTER OM MILJÖFÖRHÅLLANDEN OCH MILJÖNS SANNOLIKA UTVECKLING OM PLANEN ELLER PROGRAMMET INTE GENOMFÖRS

1 augusti 2020 röstade riksdagens igenom ett förslag för genomförande av EU-direktiv på avfallsområdet i svensk lagstiftning. Ändringarna syftar bland annat till att uppnå ett fullständigt genomförande av avfallshierarkin i samtliga medlemsstater, minska genererade avfallsmängder totalt och per capita,

säkerställa återvinning av hög kvalitet och göra avfall till en betydande och tillförlitlig källa av råvaror. Avfallsplanen är en viktig del i kommunens arbete med att uppnå en avfallshantering med utgångspunkt i EU:s avfallshierarki men även de nationella miljömålen.

I avfallsplan 2018-2022 ligger ett stort fokus på en ökad möjlighet till att källsortera material och att matavfall ska omhändertas så att nationella miljömål uppnås. Anledningen till denna inriktning var att fastighetsnära insamling av förpackningar samt matavfallsutsortering skulle införas under planperioden. Både fastighetsnära insamling och matavfallsutsortering erbjuds idag i samtliga kommuner. Förslaget på Avfallsplan 2024-2030 har ett större fokus på avfallsförebyggande arbete och ska harmonisera med nya avfallsdirektiv från EU.

Om inte avfallsplanen genomförs saknar SÅM och medlemskommunerna ett viktigt verktyg och styrdokument att uppnå både nationella och internationella miljömål.

MILJÖPROBLEM KOPPLADE TILL AVFALL OCH AVFALLSHANTERING

ÖKANDE AVFALLSMÄNGDER

Om man slår ihop både påverkan uppströms (vid produktion) och påverkan under avfallsfasen kan man se att de avfallsströmmar som ger upphov till allra störst klimatpåverkan återfinns i kommunalt avfall. Räknat per ton avfall ger elektronikavfall upphov till den största klimatpåverkan och den näst största ger textilavfall upphov till. Även blandat avfall från byggsektorn har mycket stor klimatpåverkan om man slår ihop både påverkan uppströms och påverkan under avfallsfasen. Ett kilo undvikt elektronikavfall genererar i genomsnitt en besparing på 40 kg CO₂e vilket motsvarar 300 km körning med en genomsnittlig

personbil. Förebyggande av 1 kg textilavfall (vid minskad konsumtion) sparar cirka 25 kg CO₂e eller 200 km bilkörning¹.

BRISTER I MATERIALÅTERVINNING

Statistik för insamlingsgrad 2020 visar att 94 % av glas, 80 % av metall, 79 % av papper och 47 % av plasten samlas in. Särskilt för plast finns brister i sortering. Med ännu bättre sorterade fraktioner skulle det bli en effektivare återvinningsprocess. Producentansvaret för förpackningar ställer krav på att produkterna ska utformas så att volym och vikt begränsas och att de ska vara återanvändbara och återvinningsbara. För produkter som inte omfattas av producentansvar finns inget krav på att de ska utformas för att underlätta materialåtervinning. För avfall som inte omfattas av producentansvar saknas till stor del system för insamling till materialåtervinning. Det gäller till exempel möbler och leksaker.

NEDSKRÄPNING

Ökande avfallsmängder och brist i insamling av avfall kan ge en ökad nedskräpning. Plastpåsar, fimpar och PET-flaskor som hamnar i naturen kan finnas kvar mycket länge. Organisationen Håll Sverige Rent genomför skräpmätningar och i Skräppapporten 2021 framgår bland annat att plast är den fraktion som dominerar skräpet när fimpen och snuset exkluderas. Om plasten som slängdes under mätveckan skulle ha återvunnits istället skulle nästan 8 000 liter olja sparats, eller utsläppen kunnat minskas med 16 ton koldioxid.

SKADLIGA ÄMNEN

I hela kedjan av avfallshanteringen förekommer en stor mängd miljö- och hälsoskadliga ämnen. Ämnena hanteras dels separat som farligt avfall, men även som föroreningar i annat avfall. Trots långtgående reningsåtgärder sker utsläpp och spridning av farliga ämnen via rökgaser från förbränning av avfall och via lakvatten från deponering. Också vid olyckshändelser, brand samt olaglig dumpning eller annan felaktig hantering av avfall sprids farliga ämnen. De kan också spridas om de ingår i avfall för materialåtervinning.

¹ Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, Nr B2356. IVL i samarbete med Avfall Sverige (Jurate Miliute-Plepiene, Jan-Olov Sundqvist, Åsa Stenmarc, Yuqing Zhang)

LUFT

Både insamling, mellanlagring och behandling av avfall ger utsläppen av växthusgaser. De sker inte enbart från dagens avfall och avfallshantering utan växthusgaser avgår också från nedlagda deponier. Utsläppen behöver minskas både genom förebyggande av avfall, det vill säga genom åtgärder som hindrar att avfall uppkommer, och genom åtgärder i hanteringen av det avfall som uppstår.

När det gäller avfallsanläggningarna så bidrar även dessa till utsläpp av växthusgaser, exempelvis genom utsläpp från avfallsförbränningsprocesser och vid biologisk behandling genom kompostering och rötning. Växthusgaser avgår också under tiden avfallet lagras inför behandlingen. Även avfallstransporter bidrar till utsläpp av växthusgaser.

FÖRORENING AV MARK, GRUND- OCH YTVATTEN

Äldre avfallsupplag, oftast i form av kända och nedlagda deponier utgör risk för förorening av mark, grund- och ytvatten. Miljöskyddet, täthet och lokaliseringen av dessa äldre deponier är generellt sämre än vid de deponier som är i drift idag. Antalet aktiva deponier har minskat, både beroende på minskad deponering och på högre miljöskydds krav på deponierna. Även avfallsanläggningar för mellanlagring, hantering och behandling kan ha en negativ påverkan på vatten.

AVFALLSPLANENS FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM

MILJÖKVALITETSMÅL OCH MILJÖKVALITETSNORMER RELEVANTA FÖR PLANEN

Sverige har 16 miljö kvalitetsmål med tillhörande etappmål inom bland annat området avfall. Det är främst tre av de nationella miljö kvalitetsmål som berörs av avfallsplanen.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Anger mål kring en hållbar avfallshantering som ska vara enkel för konsumenterna att använda och att avfall ska förebyggas och att det som uppstår tas tillvara i så hög grad som möjligt samt att risker för hälsa och miljö kopplat till avfall ska minimeras. Detta harmoniserar väl med målområdena Förebygga avfall, Öka återanvändningen, Välfungerande återvinning, Minska avfallets farlighet samt Människan i fokus som anges i Avfallsplan 2024-2030.

GIFTFRI MILJÖ

Anger att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Vidare ska förorenade områden vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. Under målområde 4 Minska avfallets farlighet finns målet att gamla nedlagda kommunala avfallsupplag ska utredas och vid behov åtgärdas. Under målområdet finns även strategier som att öka kunskap om farligt avfall, lyfta fram alternativa giftfria alternativ och öka tillgängligheten för inlämning av farligt avfall.

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Här finns mål kring den globala medeltemperaturökningen. Avfallsplan 2024-2030 har flertal mål som är kopplade till att sträva efter att samhällets behov av råvaror och energi minskas till förmån för klimatet genom att förebygga avfall, öka återanvändning och en välfungerande materialåtervinning för det avfall som ändå uppstår.

Det finns även tillhörande etappmål som ska göra det lättare att nå miljömålen och identifierar en önskad omställning av samhället. Bland annat finns mål att mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning. Att andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning ökar samt en ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall.

I avfallsplan 2024-2030 finns konkreta mål att minska den totala mängden avfall i soptunnan, minska onödigt matavfall och att möjligheten till att källsortera ska

finnas i kommunens verksamhet och på offentliga platser. Strategier för att nå detta är i många fall informativa men även konkreta genom att underlätta för kommuninvånare att göra rätt.

MILJÖKVALITETSNORMER

En miljö kvalitetsnorm är en bestämmelse om luft, vatten, mark eller miljön i övrigt. Miljö kvalitetsnormerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU.

Det finns miljö kvalitetsnormer för:

- Omgivningsbuller (målsättningsnormer gällande kartläggning och rapportering av bullerkällor)
- Utomhusluft (normer för halter)
- Fisk- och musselvatten (normer för gräns och riktvärden)
- Vatten (normer för statusklassificering)

Förordning (2004:675) om omgivningsbuller syftar till att, genom kartläggning och åtgärdsprogram, eftersträva att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Genomförande av avfallsplanen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormen negativt då det inte finns mål kopplade till nya anläggningar eller en mer transportintensiv verksamhet.

Regeringen har utfärdat en förordning med miljö kvalitetsnormer (MKN) för utomhusluft, luftkvalitetsförordningen (2010:477). Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Genomförande av avfallsplanen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormen negativt, se motivering ovan.

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten är tillämpliga för fiskevatten som anges i Naturvårdsverkets förteckning (NFS 2002:6). Avfallsplanen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormen negativt.

Miljö kvalitetsnormer för vatten beskriver den kvalitet som en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom

vattenförvaltning kallas god status. Avfallsplanen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormen negativt.

AGENDA 2030

FN:s generalförsamling har beslutat om 17 globala mål för hållbar utveckling även kallat Agenda 2030. Avfallsplanen bedöms särskilt koppla till två av målen:

HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN.

Anger mål för att bland annat till 2030 minska städernas negativa miljö påverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt hantering av kommunalt och annat avfall.

HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION.

Anger mål för att bland annat halvera det globala matsvinnet per person i butiks- och konsumentledet. Senast 2020 uppnå miljö vänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel. Väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall. Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder och senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

Avfallsplanen har mål starkt kopplade till ovanstående. Bland annat mål för minskning av mängden avfall och även specifikt onödigt matavfall. Strategin för att uppnå målen är att SÅM och kommunerna gemensamt ska engagera människor till beteendeförändring genom en trovärdig och närvarande kommunikation som ett viktigt redskap för att inspirera och motivera till förändring. Strategin är även att stimulera initiativ till återbruk och se över möjligheterna till förbättring av sorteringsmöjligheterna och effektiva behandlingsmetoder och att allt farligt avfall ska sorteras rätt.

NATIONELL AVFALLSPLAN OCH AVFALLSFÖREBYGGANDE PROGRAM 2018-2023

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsländer ha nationella avfallsplaner och avfallsförebyggande program. Enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen är

Naturvårdsverket ansvarig för att ta fram detta dokument i Sverige. Sveriges avfallsplan gäller 2018-2023 och är reviderad senast 2020.

Syftet med nationella avfallsplanen och programmet är att beskriva Sveriges arbete med att:

- Minska mängden avfall
- Minska mängden skadliga ämnen i material och produkter
- Minska de negativa effekter på människors hälsa och miljön som avfall ger upphov till och
- Främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin och utnyttja resurserna i avfallet samt
- Bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och den miljö- och hälsopåverkan som hänger samman med att avfall uppstår

Avfallsplan 2024-2030 ligger väl i linje med den nationella, så som den är utformad fram till 2023.

KOMMUNALA PLANER, PROGRAM OCH POLICYS

Mål, strategier och aktiviteter kan både påverkas och påverka medlemskommunernas planer och program. Nedan listas de planer, program och policys som på något sett har en koppling till Avfallsplan 2024-2030.

Gislaveds kommun

Översiktsplan: ÖP 16, Mat- och måltidspolicy

Gnosjö kommun

Översiktsplan Gnosjö Kommun i framtiden
Mat- och måltidspolicy 2021
Gröna Tråden genom Gnosjö kommun

Vaggeryds kommun

Översiktsplan Vaggeryds kommun, Vaggeryds kommuns Miljöprogram 2022-2025

Värnamo kommun

Plan för Värnamo kommuns miljöarbete

Översiktsplan: Mitt Värnamo 2035, Fördjupad översiktsplan för Värnamo stad
Policy för Mat och Måltider i Värnamo kommun

BEDÖMNING AV MILJÖPÅVERKAN

Även planer och program som huvudsakligen har en positiv miljöpåverkan, så som avfallsplaner, kan medföra en betydande risk för negativ miljöpåverkan avseende på vissa miljöaspekter. I tabellen nedan visas en sammanställning över vilka miljöaspekter som bedöms kunna komma att påverkas på ett betydande sätt vid genomförandet av avfallsplanen på länsnivå. Miljöaspekterna i detta fall utgår ifrån 6 kap. 2 § miljöbalken. Påverkan på de olika aspekterna kan vara antingen positiv eller negativ eller både positiv och negativ. Identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av avfallsplanen kan antas medföra.

BEFOLKNING OCH MÄNNISKORS HÄLSA

De målområden som berör miljöaspekten är främst: Målområde 4 Minska avfallets farlighet och Målområde 6: Minska nedskräpningen. Målen syftar till att det farliga avfallet ska hållas skilt från annat avfall för att få bort giftiga och farliga ämnen ur kretsloppet och säkra en god arbetsmiljö.

BIOLOGISK MÅNGFALD, DJUR- OCH VÄXTLIV

Det bedöms inte vara sannolikt att genomförandet av planen medför en nationellt betydande positiv eller negativ påverkan på biologisk mångfald, växt- eller djurliv. Det kan däremot förväntas viss lokal positiv påverkan på växt- och djurlivet genom att planen anger mål för minskad nedskräpning samt åtgärder för nedlagda kommunala avfallsupplag.

MARK

Omhändertagande av matavfall genererar biogödsel som används på jordbruksmark, därigenom minskar behovet av inköp av fosfor. Mål kring utökad

Miljöaspekt	Ingen betydande miljöpåverkan	Troligen betydande miljöpåverkan
Befolkning och människors hälsa		X (positiv)
Biologisk mångfald, djur- och växtliv	X	
Mark		X (positiv)
Vatten	X	
Luft och klimat		X (positiv)
Landskap	X	
Bebyggelse	X	
Kulturmiljö	X	
Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön	X	
Hushållning material, råvaror och energi		X (positiv)

Identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av avfallsplanen kan antas medföra

källsortering i målområde 3 leder till att matavfall kan gå till biogödsel istället för att hanteras i en förbränningsanläggning.

Förorening av mark kan minska om nedskräpning och dumpning av avfall i naturen minskar i enlighet med mål och åtgärder i planen.

VATTEN

NEDLAGDA KOMMUNALA AVFALLSUPPLAG

Generellt bedöms genomförandet av planen ge positiva effekter för yt- och grundvatten. Föroreningsproblematiken kring lakvatten från avfallsupplag kan antas minska om åtgärderna som föreslås i planen genomförs.

ÅTERVINNINGSCENTRALER

SÅM:s åtta återvinningscentraler kan ha en viss negativ påverkan på vatten då det kan förekomma förorenade ämnen i dagvattnet. Det finns dock inga mål och strategier i avfallsplanen som skulle medföra någon ökad negativ påverkan.

I planen finns inte heller mål på byggnation av nya återvinningscentraler.

Miljöpåverkan från återvinningscentralen hanteras genom tillståndsprövning och anmälningsärenden samt vid miljömyndigheternas tillsyn av dessa anläggningar.

LUFT OCH KLIMAT

Transporter av avfall påverkar både luftkvalitet och klimatet negativt.

En avgörande del i insamling av avfall är just transporter. Avfallsplanens åtgärder ska verka för effektiva transportlösningar till för uppdraget bäst lämpad mottagningsanläggning. Transporterna ska utföras med fossilfria drivmedel där biogas premieras för att visa den cirkulära effekten i matavfallsinsamlingen.

Genom upphandling finns möjlighet att påverka behandlingsmetoderna i återvinnningen. Även genom åtgärder under målområdet förebygga avfall kan antalet transporter minskas och ge en positiv miljöeffekt.

Mål kring nedlagda deponier syftar till att ge ett underlag för lämpliga åtgärder. Åtgärderna kan i sin tur minska okontrollerat läckage av metangas från de äldre avfallsupplagen.

Målen och åtgärderna som handlar om förebyggande av avfall kommer sannolikt att medföra minskade utsläpp av växthusgaser då nyproduktion av varor men även återvinningsförfarande generar utsläpp.

HUSHÅLLNING MATERIAL, RÅVAROR OCH ENERGI

Genomförandet av planen bedöms ge betydande positiva effekter när det gäller materiella tillgångar. Minskad resursförbrukning till följd av mål inom området förebyggande avfall, öka återanvändning och en välfungerande återvinning bedöms ge betydande positiva effekter när det gäller materiella tillgångar. Även mål för en ökad återvinning av slam från avloppsrening har en positiv påverkan.

Miljöaspekter som inte bedöms komma att påverkas på ett betydande sätt vid genomförandet av planen.

HUSHÅLLNING MED MARK, VATTEN OCH DEN FYSISKA MILJÖN

En möjlig påverkan kan ske genom utökad möjlighet till källsortering i offentlig miljö. Det kan uppstå intressekonflikter i hur ytor ska användas. I övrigt anger planen inga mål som föranleder större anspråkstaganden av mark (så som nya anläggningar) eller som påverkar hushållning av vatten.

LANDSKAP, BEBYGGELSE OCH KULTURMILJÖ

Vid känslig kulturmiljö måste hänsyn tas vid införande av källsortering.

UPPFÖLJNING AV ÅTGÄRDER

Under varje målområde har både kommunerna och SÅM satt mål där varje enskild kommun och SÅM tar ansvar för mätning och uppföljning av sina egna mål. Kommunerna redovisar hur mätning och uppföljning ser ut för de mål som kommunerna är ansvarig för och SÅM redovisar mätmetoder och uppföljning för de mål som SÅM är ansvarig för.

Två gånger per år träffar så kallade avfallsplanegrupp. Avfallsplanegruppen består av representanter från SÅM samt från kommunerna. Syftet är att gruppen kan göra en avstämning om hur det står till med resurser och aktiviteter för att uppnå mål. Detta är ett forum för både uppföljning, diskussion och inspiration. SÅM sammankallar avfallsplanegruppen.

Vartannat år senast under maj månad (första gången maj 2025) genomförs en delavstämning med redovisning av aktuell måluppfyllelse samt genomförda aktiviteter. SÅM och kommunerna ansvarar var för sig för att genomföra delavstämningen. Resultatet redovisas av SÅM till förbundsdirektionen och av respektive kommun till kommunstyrelsen.

Efter fyra år, halvvägs i planperioden, ska en fördjupad avstämning och uppföljning genomföras. Avfallsplanen kan i samband med denna uppföljning revideras med eventuella justeringar av mål och mätmetoder. Lagstiftning och nationella mål förändras ständigt och målen i denna avfallsplan utgår från det regelverk som gällde år 2022. Vid uppföljning och eventuell revidering av

avfallsplanen bör även förändringar i omvärlden beaktas. SÅM samordnar avstämningen och en eventuell revidering, men kommunerna behöver bidra med underlag utifrån egna målsättningar. Den reviderande avfallsplanen redovisas av SÅM till förbundsdirektionen och av respektive kommun till kommunstyrelsen.

SAMMANTAGEN BEHOVSBEDÖMNING

Avfallshantering generellt har viss negativ miljöpåverkan som beskrivs mer under rubriken Miljöproblem kopplade till avfall och avfallshantering. Den negativa miljöpåverkan bedöms dock vara liten för de mål och strategier som finns uppsatta i denna plan.

Avfallsplanens syfte är att uppnå en hållbar utveckling och flertalet av målen bedöms medföra positiva miljöeffekter då den har fokus på att förebygga att avfall uppkommer, ta hand om avfall som uppstår på bästa sett för att främja återvinning, minska avfallens farlighet samt minska nedskräpning. Avfallsplanen överensstämmer även väl med de FN:s globala mål och den nationella avfallsplanen. Genomförande av planen bedöms därför medföra en positiv miljöpåverkan.

REFERENSER

- Skräpprapporten 2021, Håll Sverige Rent
- Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, Nr B2356. IVL i samarbete med Avfall Sverige (Jurate Miliute-Plepiene, Jan-Olov Sundqvist, Åsa Stenmarc, Yuqing Zhang)
- [Att göra mer med mindre –Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023 \(rev 2020\) rapport 6946](#)
- <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/>
- <https://www.avfallsverige.se>
- www.sverigesmiljomal.se
- <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/luft-och-klimat>
- <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten.html>
- regeringen.se/agenda2030
- <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/pagaende-arbeten/planen-for-minska-och-forebygga-avfall>
- <https://fti.se/om-fti/statistik>

FRAMTIDA INSAMLINGSSYSTEM OCH ANLÄGGNINGAR

Kommunalförbundet SÅM har två huvudområden; förebyggande/minimering av avfall samt insamling/mottagning, sortering och behandling på bästa sätt av det avfall som ändå uppstår. I och med införandet av FNI, fastighetsnära insamling i fyrfackskärl i samtliga medlemskommuner, så har källsorteringen och hanteringen av det avfall som uppstår förbättrats avsevärt. Det finns utmaningar och kommer kräva en hel del planering och resurser vid ett eventuellt övertagande och införande av fastighetsnära insamling av alla förpackningar i medlemskommunerna även för flerfamiljshus. Kommunalförbundet SÅM har byggt upp en god grundstruktur och logistik för hur material samlas in och hanteras vilket innebär att vi redan har kommit en bit på väg.

Under planperioden behöver SÅM och medlemskommunerna bli bättre på att tänka och agera i cirkulära flöden samt arbeta aktivt med attitydförändringar och med invånarnas vilja att ställa om för att leva på ett mer hållbart sätt. Detta är ett svårt arbete med många "mjuka" parametrar där resultatet är svårt att mäta, och de resultat man uppnår ser man oftast efter en längre tid. Under planperioden bör man göra anpassningar på bl.a. återvinningscentralerna för att förbättra sorteringen på anläggningarna och framförallt att öka andelen material som går till återanvändning. Kommunalförbundet SÅM behöver även arbeta med sitt varumärke och "SÅM-ifiera" anläggningarna för att öka kommuninvånarnas tillit till SÅM och på så sätt även påverka människors inställning till förändring.

Ekonomi och miljö vägs ofta mot varandra och när det kommer till enkla förändringar där kalkyler ser lovande ut så genomförs de ofta utan större diskussioner. Men när man kommer till större investeringar eller arbetet med att påverka och förändra konsumtionsmönster så är det svårt att se eller mäta

effekten av insatserna. Här kommer det krävas mycket vilja, tillit och tro på att vi gör rätt saker och rätt insatser för att minska mängden avfall på lång sikt. Exempelvis tidiga informationsinsatser för våra yngre kommuninvånare om varför man ska tänka, sortera och agera på ett visst sätt är något som vi kanske inte ser effekten av förrän nästa generation växer upp. Vid denna typ av insatser kanske vi inte ser eller kan mäta den fulla effekten inom vårt verksamhetsområde eftersom människor flyttar på sig. Detta måste ses i sitt stora sammanhang och vad varje individ kan göra och varför det är viktigt.

En annan stor utmaning är att kommunicera och förändra kommuninvånarens konsumtionsmönster från att köpa nya produkter ("ohållbara" med stor miljöpåverkan) och istället börja återanvända, använda "Ge och Ta-konceptet", låna saker av varandra så att konsumtionen och därmed avfallet minskar. Detta blir en utmaning i GGVV där bl.a. tillverkningsindustrier, men framförallt mindre butiker med "smala utbud" i tätorterna riskerar att påverkas när människor ändrar sina köpmönster. Detta borde ske i samförstånd/samverkan med näringslivet och hur de kan/vill vara med på en omställning för att minska mängden avfall.

PROGNOS FÖR FRAMTIDA AVFALLSMÄNGDER

Vilken boendeform man har påverkar vilken typ och mängd av avfall som uppstår i ett hushåll. Även möjligheterna för att själv transportera det avfall som uppstår varierar ofta också beroende av vilken boendeform man har. Den övervägande andelen hushållen bor i småhus (villor) och tillsammans med fritidshusen så genererar denna boendeform större mängder bygg-

Tabell 2 Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo	Antal hushåll	Andel hushåll	Antal personer per hushåll	Antal personer per boendeform	Procentfördelning per boendeform
	2020	2020	2020	2020	2020
Småhus, (ägande- rätt bostadsrätt & hyresrätt)	24 263	62,6 %	2,6	62 038	70,4 %
Flerbostadshus, (bo- stadsrätt & hyresrätt)	12 220	31,6 %	1,9	22 697	25,8 %
Specialbostad	628	1,6 %	1,1	701	0,8 %
Övrigt boende	584	1,5 %	1,9	1 082	1,2 %
Uppgift saknas	1 035	2,7 %	1,6	1 619	1,8 %
Samtliga boende- former	38 730	100 %	2,3	88 137	100 %

I Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner år 2020 var ca 70 % av kommuninvånarna bosatta i småhus, 26 % flerbostadshus och resterande i specialboende, övriga boende eller så saknas uppgifter. Eftersom fritidshus inte kan taxeras som fritidshus om man är skriven på fastigheten så får man söka denna information i andra tabeller hos SCB. Antalet fritidshus 2020 var 3 528 st i GGVV-kommunerna.

och rivningsavfall, grovavfall och trädgårdsavfall. Bedömningen är att fördelningen inom en överskådlig framtid kommer vara ungefär likvärdig medan antalet kommer öka något. Detta innebär att återvinningscentraler och mottagningsanläggningar för trädgårdsavfall även fortsättningsvis kommer vara av stor betydelse, samtidigt som man behöver förbättra servicen och möjligheten för de som idag har svårt att själva ta sig till våra återvinningscentraler eller mottagningsanläggningar för trädgårdsavfall.

UTVECKLINGEN I SAMHÄLLET

Globala debatter och studier visar gång på gång att mänskligheten just nu inte lever på ett hållbart sätt och en omställning är nödvändig. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något och det är här vi genom bl.a. detta dokument, genom mål och exempel där vi bryter ner vad som behöver ske globalt till hur vi ska

arbeta med detta i vår region. Konsumtion och framförallt överkonsumtion är något som påverkar miljön och klimatet negativt. Känslan är att samhället går mot en polarisering där man på ena sidan förnekar eller kanske är medveten om problematiken men inte är villig att göra de förändringar som behövs på individnivå och på andra sidan de som har insett vad som behöver göras och ställt om till viss del eller helt. Den stora massan står någonstans mitt emellan och vår förhoppning är att vi kan påverka eller inspirera fler att göra stora eller små förändringar som har stor betydelse. En framgångsfaktor här är att få människan att förstå varför detta är nödvändigt och visa att de insatser individen gör verkligen gör skillnad. En önskvärd utveckling i samhället är att alla tar ansvar och att en hållbar avfallshantering och återanvändning ska vara en naturlig del av samhällsutvecklingen. Avfallsmängder tenderar att minska och vår förhoppning är att SÅM ska kunna vara en drivkraft i arbetet med att sänka denna siffra så långt som det är möjligt.

Det finns stora utmaningar med att arbeta med beteendeförändringar och det är svårt för de som vill ställa om när det finns så mycket information, vad är egentligen bra för miljön? Hur görs beräkningarna som används i marknadsföring?

FÖREBYGGANDE AV AVFALL

I dagsläget råder oklarhet i kommunorganisationerna hur frågor om förebyggande av avfall ska hanteras. För specifika avfallsströmmar, som matsvinn i skolor och äldreboenden, är det mer självklart att det är kommunernas kostnader och motsvarande som ansvarar för frågorna. Organisationen kring förebyggande av avfall i kommunerna behöver klargöras för att få till ett strategiskt arbete i frågan. På sikt finns det möjlighet att spara pengar om avfallsmängderna reduceras, både i kommunala verksamheter och i samhället i stort. Avfallsrådgivning är en viktig beståndsdel för att uppnå avfallsminimering, och bör därför rikta sig mot företag, privatpersoner, skolor, verksamheter osv.

Tidiga informationsinsatser och stöttning till framförallt skola med enkel och tydlig information är även något som vi tror är en framgångsfaktor för att förebygga att avfall uppstår.

ÅTERANVÄNDNING

Återanvändning är en av de viktigaste insatser som kommunalförbundet SÅM ska arbeta med och möjliggöra. Detta är cirkulär ekonomi på riktigt. Backar vi något i tiden fanns det ett uttryck som användes flitigt *"vi i lever i ett slit- och slängsamhälle"*. Det man menade var att detta inte var ett hållbart levnadssätt men vi vill påstå att man i många fall gått ifrån detta till ett *"köp- och slängsamhälle"* vilket måste ses som ytterligare ett steg i fel riktning. Det finns oerhört många saker som inhandlas och inte ens används eller används oerhört kort tid innan det slängs. Det finns ett oräkneligt antal köp-och säljsidor på nätet och även många grupper i sociala medier men även skänkesidor.

SÅM ska arbeta aktivt för att få mer material att cirkulera, vilket initialt kommer ske via en vidareutveckling av återbrukskonceptet Ge och Ta.

INTERNT ÅTERBRUK - UTVECKLING AV "GE OCH TA"

I Gislaved-, Gnosjö-, Vaggeryd- och Värnamo kommuner finns åtta stycken bemannade återvinningscentraler. På återvinningscentralen i Vaggeryds kommun har man tidigt startat upp ett återbruks/återanvändningsprojekt som numera är känt som Ge och Ta. Med Ge och Ta erbjuder vi återbruk i enklare form som komplement till annan second handverksamhet. Exempelvis böcker, ugnsplåtar, tryckimpregnerat trä, krukor, sten och betong är för besökaren möjlighet att lämna på anvisad plats som sedan en annan besökare kan hämta.

En annan bra slogan som arbetats fram är *Lämna det du har över, ta det du behöver*.

Detta har varit ett mycket lyckat koncept som även startats upp på fler av SÅM:s övriga återvinningscentraler. Ambitionen är att upprätthålla och vidareutveckla konceptet för att öka återanvändningen till förmån för en minskad konsumtion. Även inspirerande exempel på vad man kan göra med material som ingår i Ge och Ta-konceptet. Inlägg på sociala medier med goda exempel eller genom fysiska utställningar på återvinningscentralerna som visar hur materialen kan användas.

ÅTERBRUK - BYGGMATERIAL

Inom Ge och Ta-konceptet förekommer till viss del även byggmaterial. Men större mängder och väderkänsligt material kommer behöva en annan hantering. Vissa byggmaterial har även ett ekonomiskt värde men är oftast ointressant för Second handverksamheter.

Inom detta område finns det goda utvecklingsmöjligheter. Störst framgång uppnås genom samarbete inom kommunen samt med privata aktörer och näringslivet.

SECOND HAND

- SÅM samarbetar redan idag med ett antal aktörer med principen att SÅM upplåter plats på återvinningscentralerna där besökare kan skänka/

placera sina saker som man vill skänka. Second handverksamheterna kommer sedan regelbundet till återvinningscentralen och hämtar det som finns. Denna hantering bygger på att det finns aktörer som är intresserade av att samarbeta men även att det finns en marknad, dvs. viljan hos kommuninvånarna att handla begagnade varor. Det är även svårt att mäta hur mycket av det som skänks som verkligen får nya ägare.

En möjlig utveckling är att undersöka möjligheterna till att starta upp en egen Second hand-verksamhet i anslutning till någon av SÅM:s återvinningscentraler.

INSATSER FÖR ÖKAD RENOVERING OCH REPARATION

Erfarenheten visar att mycket av det som lämnas till energiåtervinning eller materialåtervinning på återvinningscentralerna ofta har mindre defekter eller att det t.o.m. i värsta fall är fullt fungerande och att avfallslämnaren av olika anledningar vill bli av med detta på enklast möjliga sätt. Kommunalförbundet SÅM behöver aktivt arbeta för att det som är fullt fungerande kommer till användning och cirkulerar så långt det är möjligt men även fånga upp det som med enkla medel kan repareras.

Inom detta område finns det goda utvecklingsmöjligheter både för kommunala verksamheter och SÅM.

LÅNA, SAMÄGA, FÖRENINGAR

För att öka återanvändning och därmed minska antalet nya produkter som sätts på marknaden ska kommunalförbundet SÅM möjliggöra och lyfta goda exempel där man väljer att samäga eller låna saker av varandra istället för att varje hushåll köper egna saker.

Några exempel:

- Trädgårdsmaskiner
- Fritidsutrustning
- Handverktyg

Kan man aktivt arbeta med att öka flöden där saker kan cirkulera, exempelvis skridskor eller sport- och fritidsutrustning så kan nyttjandegraden på sakerna öka och bidra till att färre nya produkter sätts på marknaden och fler får möjlighet att exempelvis testa en aktivitet genom att låna utrustning. Redan idag finns exempelvis fritidsbanken som har detta koncept. Kan denna typ eller liknande verksamheter växa sig större så borde effekten bli att färre nya produkter sätts på marknaden.

Andra exempel är trädgårdsföreningar som lånar ut trädgårdsmaskiner, släpkärror med mera till sina medlemmar. Fler exempel behöver komma till, och uppmärksammas som något positivt.

Det borde även finnas en marknad för exempelvis byggvaruhus att starta upp utlåning av handverktyg inom GGVV.

TEXTILINSAMLING

Insamling av textilier kan förbättras inom GGVV. Dels genom att strukturera insamlingen på ett bättre sätt men även genom information till kommuninvånarna. Generellt har man låga kunskaper om vad som kan lämnas till textilinsamlingen. En vanlig missuppfattning är att det enbart är hela och rena kläder som kan lämnas. De flesta aktörer samlar bl.a. in kläder (oavsett skick), textil, hemtextiler, skor, mjukisdjur, väskor, hattar, skärp samt övriga accessoarer. För det som inte går att återanvända, sälja eller skicka till behövande skickas oftast till stora sorteringsanläggningar i Europa där textilåtervinningen är en stor industri.

Det de inte vill få in är blöta textilier eller kontaminerat/väldigt smutsiga textilier.

Det finns även många oseriösa aktörer på marknaden så att säkerställa en ordnad insamling där tydliga krav ställs på insamlaren är en förutsättning för att uppnå det vi vill.

KÄLLSORTERING OCH INSAMLING - FASTIGHETSNÄRA

Statistiken före och efter införandet av FNI med en frivillig anslutning visar stor effekt på ökad återvinning och minskad förbränning. När obligatorisk fastighetsnära insamling införs för villa, fritidshus och flerfamiljshus samt matavfallsutsortering för verksamheter förväntas ett ännu bättre resultat.

Från och med 2024 flyttas ansvaret för insamling av förpackningar från producenterna till Sveriges kommuner. Befintliga återvinningsstationer förväntas att leva kvar i en övergångsperiod under uppbyggnaden av ett system där förpackningar samlas in bostadsnära även från flerfamiljshus. De fastighetsägare som inte tidigare har iordningsställt utrymmen för källsortering är ansvariga för att det blir gjort. Ett sätt för fastighetsägare är att investera i underjordsbehållare till mat- och restavfall för att på det sättet kunna använda befintliga ”soprum” till sortering av förpackningar.

Det finns ett behov av att se över hämtningsintervallen för vissa kärl och avfallsslag eftersom mängden i hushållen varierar samtidigt som vi aktivt arbetar med att informerar om att göra rätt val redan vid inköpet för att minska mängden förpackningar. Finns det flera och bättre sätt att komprimera förpackningar som ska lämnas till återvinning?

En annan utmaning är om det tillkommer nya eller flera materialslag där det finns behov av en bostadsnära insamling.

MOTTAGNING VID ÅTERVINNINGSCENTRALER OCH GRÖNTIPPAR

Under planperioden är vår bedömning att SÅM:s samtliga återvinningscentraler och gröntippar behöver ses över och rustas upp vilket kommer att kräva investeringsmedel. Besökarnas upplevelse av våra mottagningsplatser påverkar människans vilja att göra rätt och vi behöver arbeta bort ”tippen-känslan”, stora högar och upplag med mera. Det bör bli tydligare och enklare men framför allt lätt att göra rätt och svårt att göra fel. SÅM behöver arbeta med sitt varumärke och ”SÅM-ifiera” mottagningsplatserna så att besökaren känner igen sig oavsett vilken anläggning de besöker.

Första steget är att se över befintliga lokaliseringar och ta fram en hållbar strategi kring byggbar mark för framtida mottagningsanläggningar.

Vid ny lokalisering och byggnation bör dialog med samhällsbyggnadskontoren i GGVV-kommunerna ske i ett tidigt skede för att säkerställa att det finns tomt/ mark för framtida mottagningsanläggningar. En strategisk placering kan ge kortare resväg för många vilket minskar totala mängden transporter och utsläpp.

Centrala frågor för SÅM:s mottagningsanläggningar är en strategisk placering, utformning, återbruk, antal fraktioner, hantering av farligt avfall, trafiksäkerhet, komprimerande åtgärder, arbetsmiljö och besökarens förväntningar.

Kundundersökningar och annan mätdata ska ligga till grund för de förändringar som ska göras. En del i detta är så klart vilken tillgänglighet som efterfrågas och hur vi ska leva upp till dessa förväntningar.

Mottagningsanläggningarna besöks av många invånare och är en viktig plats för att möta och nå ut med information till invånare.

MATAV FALL - INSAMLING OCH BEHANDLING

2021 minskat restavfallet i GGVV som skickades till förbränning, med 82,23 kg per person (!) jämfört med 2018 då FNI inte var infört. Minskningen till förbränning motsvarar i princip allt restavfall som skickades till förbränning från Värnamo kommun år 2018. En minskning med hela 7 412 ton!

Cirka 3 400 ton av minskningen är matavfall som körts till Tekniska Verken i Linköpings biogasanläggning där detta blivit 255 000 kg biogas samt 4 900 ton biogödsel. Det finns fortfarande mycket matavfall kvar i restavfallet som utgör värdefulla resurser och vid en obligatorisk utsortering för samtliga hushåll kommer mängden insamlat matavfall öka.

Det finns även stora mängder bioavfall som inte faller under det kommunala renhållningsansvaret exempelvis från livsmedelsbutiker. Kommunalförbundet SÅM bör överväga om man ska erbjuda en insamling som säkerställer att även detta går till biogas- och biogödselproduktion.

SÅM ska även fortsättningsvis, vid offentliga upphandlingar ställa krav på att matavfallet ska generera både biogas och biogödsel.

PARK - OCH TRÄDGÅRDSAVFALL

Under planperioden ska SÅM i samverkan med kommunerna ta fram en strategi för hanteringen av park- och trädgårdsavfall i GGvV-regionen.

MOTTAGNING/INSAMLING

Park- och trädgårdsavfall är en utmaning i framtiden. Långt ifrån allt park- och trädgårdsavfall som uppstår i GGvV-regionen lämnas till SÅM:s befintliga mottagningsplatser. En förklaring kan vara de långa avstånd från där avfallet uppstår till en anläggning där det samlas in bidrar till att otillåtna avstjälpningsplatser uppstår och växer med tiden. Detta är svårt att komma till rätta med och problemen finns på många platser i kommunerna.

Med en mer kontrollerad och samlad mottagning får man enklare kontroll över invasiva arter.

SÅM:s obemannade mottagningsanläggningar som oftast är tillgängliga dygnet runt inbjuder till felsortering och nedskräpning vilket kräver en god och kontinuerlig tillsyn.

Under planperioden så kommer systemet för insamling av park- och trädgårdsavfall att förbättras vilket medför ökat investeringsbehov. Samverkan och dialog med kommunerna om att både SÅM och medlemskommunerna vinner på att hitta bra och effektiva lösningar.

BEHANDLING

För flisbart trädgårdsavfall ska SÅM under planperioden arbeta med att:

- Förbättra kvalitén för att få en bättre biomassa.
- Verka för en lokal avsättning.
- Arbeta för att leverera flisbart trädgårdsavfall till Biokolproduktion.

För komposterbart trädgårdsavfall ska SÅM Under planperioden arbeta med:

- Säkerställa att insamlat material komposteras till förmån för matjordstillverkning
- Kvalitetssäkra hanteringen av komposterbart trädgårdsavfall
- Säkerställa en hållbar och långsiktig hantering och avsättning.

DEPONERING AV AVFALL

Deponering utgör det lägsta steget i avfallshierarkin samtidigt som deponierna utgör strategiska och viktiga resurser som krävs för att kunna utveckla samhället. Stora mängder material uppstår bl.a. vid exploatering samt vid ombyggnationer som idag inte går till återvinning. En viss del deponi är oundvikligt men är i vissa fall ett nödvändigt alternativ. Fördelen med deponier är att vi får kunskapen om vad som deponerats och vart.

Fokus under planperioden bör ligga på de största mängderna som deponeras och hur de skulle kunna användas på annat sätt. Här kan kommunerna och privata aktörer spela en stor roll genom att se över sina masshanteringar och arbeta aktivt och strategiskt med att ställa om till en mer cirkulera hantering. Det finns även stora ekonomiska vinster att göra genom minskade transporter samt om inköp av jungfruliga material kan minska. Värnamo kommun har på tekniska förvaltningen påbörjat detta arbete i mindre skala med lyckade resultat och projektet är under utveckling.

Kommunerna ansvarar för de avslutade deponierna samt sluttäckning i respektive kommun. Det är angeläget att få en bättre kunskap om de avslutade deponierna beträffande lokalisering, risk för spridning av föroreningar, behov av åtgärd osv. I varierande grad har kommunerna undersökt och gjort en riskbedömning av deponierna; en inventering och riskklassning av nedlagda deponier behöver utföras baserat på tillgängligt underlag. Utifrån riskklassningen behöver en prioriteringsordning göras utifrån risk men även baserat på behov av exploatering. Det behövs en långsiktig plan för prioritering av åtgärder och resurser.

Kommunalförbundet SÅM ska under planperioden försöka hitta alternativa avsättningar där delar av det som idag lämnas på återvinningscentralerna som deponi istället kan användas på ett bättre sätt.

SLAM

ENSKILDA AVLOPP

För hushåll, med liten belastning på den egna avloppsanläggningen, finns möjlighet att få slamtömning med glesare intervall än varje år. Det bygger på att miljö- och hälsoskydds nämnden eller motsvarande, ger dispens från det generella hämtningsintervall på en gång per år. En bedömning görs från fall till fall. Om slamtömning inte utförs i tid kan den efterföljande reningen förstöras med utsläpp som följd. Utbyggnaden av kommunala VA-nätet sker i en takt som inte bedöms medföra att behovet av slamtömning kommer att minska i någon större omfattning. Insamling av slam från enskilda avlopp på landsbygden fungerar idag på samma sätt som det har gjort under lång tid tillbaka.

Under planperioden är det inte troligt att SÅM kommer ändra metod för insamling men kommer omvärldsbevaka och ta ställning till ny teknik.

Under planperioden bör kommunerna och SÅM arbeta med och säkerställa en välfungerande mottagning för slam från enskilda avloppsanläggningar vid avloppsreningsverk i respektive kommun. God samverkan mellan SÅM och respektive kommuns VA-verksamhet är en förutsättning.

KOMMUNALA AVLOPPSRENINGSVK

Idag hanterar kommunerna slam från avloppsreningsverk på olika sätt. I Gnosjö och Värnamo används slammet som inblandning med komposterbart grönafvall till skyddsskiktet/växtskiftet vid sluttäckning av deponier. Detta kommer att pågå under ett fåtal år till, men det finns idag ingen klar plan för hur slammet ska omhändertas efter avslutad sluttäckning. Kommunerna tittar för närvarande på frågan.

I Gislaved blandas slammet med torv och sand som komposteras till biomull.

I Vaggeryds kommun hanterar en upphandlad entreprenör slammet från Skillingaryds reningsverk. I dagsläget (2022) kör upphandlad entreprenör slammet till Blombacka Egendom AB.

Det finns stora synergieffekter om denna fråga samordnas mellan SÅM-kommunernas VA-verksamheter där man gemensamt kan nå en god framgång genom att ta ställning till hur framtida behandling och avsättning ska se ut.

AVFALL FRÅN KOMMUNAL VERKSAMHET

I arbetet med hur man hanterar det kommunala verksamhetsavfallet och i vilken grad utsortering och återanvändning tillämpas har kommunerna kommit olika långt. Oavsett så är det en fråga som man arbetar med och som kommunens största arbetsgivare har man en viktig roll. Inte bara för att föregå som gott exempel utan även för att det kan innefatta stora mängder avfall som kan hanteras på ett bättre sätt.

NEDLAGDA DEPONIER

GISLAVEDS KOMMUN

Namn	Plats	Risk, klass FB	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Barkdeponin i Hällabäck	Hällabäck 1:43	3		Bark och spån		1960-talet-1974
Bjärsvedstippen	Alabo 3:1	2	46 800	Hushålls- och industriavfall	15 600	1965-1977
Broarydstippen A	Granhult 1:5	2		Hushålls- och industriavfall	900	?-1975
Broarydstippen B	Hestra 1:1, Broaryd 1:3	3		Hushållsavfall- och industriavfall	690	?-1955
Brännburen	Ölmestad 7:1	1		Hushålls- och industriavfall	3 100	1967-1974
Burserydstippen	Burseryd 2:53	1		Hushållsavfall, industriavfall, zinkhaltigt avfall från Burseryds bruk	6 230	?-1976
Båraryds skola	Gislaved 3:1	4		Hushålls- och industriavfall	5 600	1967-1974
Djävulsön	Bruket 8	1		Avfall från plast & gummiindustri		
Gislaved slamtipp	Gislaved 2:81	3	2 150	Hushålls- och industriavfall	4 300	1979-1985
Gyllenforstippen	Henja 2:87	2	57 060	Hushålls- och industriavfall	4 000	1945-1958
Hällabäckstippen	Hällabäck 1:40	2		Hushålls- och industriavfall	700	1960-1970
Intill Anderstorp motorbana	Lövås 3:10	2	12 000	Hushålls- och industriavfall	6 190	1963-1968
Isberga	Isberga 6:4	3		Industrislam		
Burseryd Slamtipp	Burseryd 2:53	3	1 600	Avloppsslam	3 200	1973-1990?

FORTSÄTTNING GISLAVEDS KOMMUN

Namn	Plats	Risk, klass FB	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Kållerstadstippen	Kållerstad 3:1	3	2 500	Hushållsavfall	1 250	1950-1973
Mossarpstippen	Mossarp 1:9	2	1,5 miljoner	Hushållsavfall, industriavfall och miljöfarligt avfall	155 000	1968-2008
NIAB:s	Stora Hestra 6:1	3	7 600	Hushålls och industriavfall	1900	1940-1965
Nissaforsvägen	Fifflaryd 1:14	3		Hushålls- och industriavfall	260/430	?-1955
Oskarstippen	Balkvägen 10, Smålandsstenar	2	150 000	Schaktmassor, utsorterat bygg- och rivningsavfall, trädgårdsavfall	30 000	1977-1998
Reftele stentipp	Ölmestad 28:1	2		Hushållsavfall, byggavfall, schaktmassor	8 800	?-1980
Refteletippen	Ölmestad 19:1, 28:1	1		Hushållsavfall, schaktmassor, bygg- och rivningsvirke	15 000	1970-2004
Rondellen Reftele	Ölmestad 8:134	4				
Skedet	Ölmestad 5:2	2		Hushållsavfall och industriavfall	1 200	1950-1967
Skeppshultstippen	Skeppshult 1:41	2		Hushålls- och industriavfall (sannolikt mest schaktmassor)	3 582	1970(?)-1984
Slamdeponi Ekenäs	Hestra-Ekenäs 1:1	4		Slam från avloppsrening	6 600	ca 1960-1970
Slamdeponi Lövås	Lövås 1:1	3		Slam	3 600	ca 1955-1968
Stenbrohult	Stenbrohult 1:10	2		Hushålls- och industriavfall		1955-1963
Stengårdshult	Stengårdshults prästgård 2:1	3		Hushållsavfall	5 600	?-1974
Sunnaryd	Ås-Torp S:1	2		Hushållsavfall	2 300	1960-1974
Tallberga	Karaby 5:20	2		Hushålls- och industriavfall	2 000	1960-1972
Tallåsen	Gislaved 2:87	2		Hushållsavfall	18 000	1950-1968

FORTSÄTTNING GISLAVEDS KOMMUN

Namn	Plats	Risk, klass FB	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Tyngeltippen	Burseryd 2:52	2		Hushålls- och industriavfall	500	1950-? (ca 10 år)
Valdshult	Norra Valdshult 1:12	2		Hushållsavfall	350	?-1974
Vikabotippen	Vickelsberg 1:17	2		Hushålls- och industriavfall	9 500	1935-1972
Villstadstippen	Isberga 6:11	1		Hushålls- och industriavfall	37 000	1972-1983
Våthultsvägen	Gislaved 5:4	1		Hushålls- och industriavfall	800	1940-1950

GNOSJÖ KOMMUN

Namn	Plats	MIFO, klass	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Kloakslam Väster Gynnås	Gynnås 1:12	4	8000	Kloakslam		1950-1985
Nedlagd tipp Sjöarp	Gårö 1:225	4		Hushålls-, industri-, och farligt avfall	5000	?-1968
Nedlagd soptipp för Marieholmsområdet	Skärvhult 2:7>3	1		Hushålls-, industri-, och farligt avfall		1950-1970-talet
Gammal tippbotten för metallhydroxidslam	Töllstorp 1:341	4		Metallhydroxidslam		1969-1980
Deponeringsanläggning för metallhydroxidslam o dyl.	Hornabo 1:141	2	3000	Metallhydroxidslam		1978-1984
Gammal tipp Marieström	Töllstorp 1:468	2	6000-9000	Hushålls- och industriavfall		1950-talet-1972
Gammal tipp pulkabacken	Hillerstorp 2:69	3		Hushålls-, industri-, och farligt avfall	3000	?-1968
Gammal tipp för Kulltorpsområdet	Aggarp 1:83	4		Hushålls-, industri-, och farligt avfall	3000	1930-1970
Gammal tipp för Nissaforsområdet (centrum)	Nissafors 1:16	1		Hushålls-, industri-, och farligt avfall		1950-talet-1972
Gammal tipp för Nissaforsområdet (Anderstorpsvägen)	Nissafors 1:16	2	6000	Hushålls-, industri-, och farligt avfall		1950-talet-1970
Gammal tipp Flyhyltan	Åsenhöga prästgård 1:1>1	3-2	4000	Hushålls- och industriavfall		1960-1978
Slamdeponi Åsenhöga	Åsenhöga prästgård 1:39	3		Biologisk damm		1942-1980
Vegetationstipp Åsenhöga	Åsenhöga prästgård 1:38	2		Vegetation, hushållsavfall, misstankar om oklorerade organiska ämnen		1950-talet-1990
Vegetationsupplag Kulltorp	Kulltorp2:1>1	4	800	Biologiska dammar, vegetation		1961 (som biologiska dammar - pågående som vegetationsupplag)
Gammal tipp nära Friskatorp	Älmås 1:1	3		Industriavfall		1950-1970-tal
Gammal tipp på väg mot vindkraftsbygget, Nybygget	Älmås 1:1	2		Industriavfall		-
Hushållstipp precis vid Friskatorpet	Älmås 1:1	1		Industriavfall		1938-1980-tal
Gynnås	Gynnås 1:21			Hushålls- och industriavfall	6 ha	1968-2000 Deponi under sluttäckning, förväntas vara klart till år 2030.

VAGGERYDS KOMMUN

Namn	Plats	MIFO, klass	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Skillingaryds avfallsupplag	Lägret 1:6	1	200 000 (förorenade massor)	Hushållsavfall, industriavfall, farligt avfall, byggavfall, berg- och schaktmassor, spån	40 000	1960-1977
Åkers avfallsupplag	Åker 1:1	3-2		Hushållsavfall, farligt avfall		1950-talet-1974
Bondstorps avfallsupplag	Bondstorp 1:17	2	2000	Hushållsavfall, industriavfall, byggavfall, farligt avfall	1 000	1967-1983
Hagafors avfallsupplag	Horshaga 1:41	3-2		Hushållsavfall, industriavfall, farligt avfall		1954-1980
Hoks avfallsupplag	Morarp 2:98	1	30 0000	Från stolfabrik, trä, lackreser, spån,	4 000	1959-1983
Kalvadalens avfallsupplag	Staren 6,7	1		Hushållsavfall, industriavfall, farligt avfall		?-1950
Klevshults avfallsupplag	Rösberga 1:21	3-2		Hushållsavfall, industriavfall, farligt avfall		1950-talet -1984
Skillingaryds N avfallsupplag	Pålen 1:1	1		Hushållsavfall, trädgårdsavfall, industriavfall, farligt avfall		1940-talet-1959/60
Fåglabäcks avfallsanläggning	Fåglabäck 2:6			Hushållsavfall, industriavfall (osäkert om klassad som en avfallsdeponi)		
Svenarums grustäkt						
Gärahovs avfallsanläggning	Gärahov 2:1			Hushållsavfall, industriavfall		

VÄRNAMO KOMMUN

Namn	Plats	MIFO, klass	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
F.d. Forsheda avfallsupplag	Djuragärde 1:4	2	90 000	Hushållsavfall -71, industriavfall-76 schakt	11 000	1954-1976/-88
Bors västra avfallsupplag	Lundboholm 3:1	2	30 000	Hushållsavfall, industriavfall, schakt	13 600	1955-1972
Bors östra avfallsupplag	Lundboholm 3:1	3	2 300	Hushållsavfall, industriavfall	2 300	- 1955
Bredaryds avfallsupplag	Bredaryd 7:44	2	30 000	Hushållsavfall, industriavfall, schakt	5 000	1964-1972/-88
Bredaryds gamla avfallsupplag	Bredaryd 1:10	2	5 000	Hushålls- och industriavfall	5 000	1940-talet-1965
Bredaryds vegetationstipp	Bredaryd 24:1	2	45 000	Hushålls- och industriavfall, fr. 1991 schaktmassor	11 000	1971-2000/2009
F.d. Lannamo avfallsupplag	Lanna 5:6	2	2 000	Hushålls och -industriavfall	1 000	1940-talet-1971
F.d. Österskogs avfalldeponi m.fl.	Vällersten 2:3	2	15 000	Hushålls- och industriavfall, miljöfarligt avfall, resp. skrotanläggning	22 000	1952-73 resp. 1977
Finnvedens Bil AB	Jaktfalken 1	4		Avfallsanläggning		1922-1950
Forsheda avfallsupplag	Forsheda 5:108	2	4 000	Hushållsavfall, industriavfall 1930-60t	2 000	1910-1960-talet
Havrida slamtipp	Havrida 2:6	4	< 5 000	Slam	5 000	1970-1975
Horda avfallsupplag	Söderåsen 1:3	2	3 000	Hushållsavfall	1 500	1953-1974
Hångers avfallsupplag	Hånger 2:32	3	500	Hushålls- och industriavfall	500	1971
Kärda avfallsupplag	Kärda 1:1	2	2 000	Hushålls- och industriavfall	500	1940-talet -1971
Lanna avfallsupplag	Lanna 1:44	2	2 000	Hushålls- och industriavfall	900	1940-talet-1971
Lekelundstippen	Sörsjö 3:1	2	200 000	Industriavfall, Miljöfarligt avfall, FA schakt mm	29 000	1969-
Nydala avfallsupplag	Nydala 1:10	3	600	Hushållsavfall	600	1969

FORTSÄTTNING VÄRNAMO KOMMUN

Namn	Plats	MIFO, klass	Deponerad mängd (m3)	Typ av avfall	Utbredning (m2)	Tidsperiod i drift
Nylunds avfallsupplag	Nylund 1:1	2	15 000	Hushålls- och industriavfall,	6 000	1930-1951
Ohs avfallsupplag	Os 1:3	3	800	Hushållsavfall	800	-1971
Ohs barkupplag	Os 2:1	2	8 000	Bark och annat avfall	4 000	
Rydaholms avfallsupplag	Sävrarp1:149	2	4 000	Hushålls- och industriavfall	2 000	
Slamdeponi på Nöbbeleds Mosse	Hjälshammar 5:11	3		Slam från reningsverk och trekammarbrunnar		1963-1977
Slamtipp, Rydaholms avloppsreningsverk	Hjortsjö 7:9	3	30 000	Slam från avloppsreningsverk och trekammarbrunnar, bark, schakt	2 000	1967-1991
Stomsjö avfallsanläggning	Stomsjö 1:1	2		Hushålls- och industriavfall, aska		1972-2008
Tännö avfallsupplag	Tännö 3:1	3	5 000	Hushålls- och industriavfall		1968-1975
Tännögatans avfallsupplag, Värnamo	Rörstorp 6:30	4	< 1 000	Snö	7 000	1942-1970
Värnamo avfallsupplag	Västhörja 12:1	2	1 500	Cyanider och kromater	800	1964
Åminnes avfallsupplag	Helmershus 6:7	2	11 000	Hushålls- och industriavfall	1 600	1933/-51-1972

PLANERADE ÅTGÄRDER NEDLAGDA DEPONIER

VAGGERYDS KOMMUN

Under planperioden ska MIFO 2 undersökning utföras för fem stycken nedlagda deponier i kommunen. Enligt kommunens tillsynsplan planeras en MIFO 2 undersökning per år.

VÄRNAMO KOMMUN

Utredning av kvarvarande deponier fortlöper under planperioden och prioriteras enligt klassning, placering i förhållande till närliggande bebyggelse men även av externa faktorer som påverkar. Om åtgärder krävs prioriteras det enligt behovet av skyddsåtgärder vilket styrs av vilket avfallsslag som deponeras och dess egenskaper vad gäller utlakning av farliga ämnen, men också av den omgivande miljöns känslighet.

GISLAVEDS KOMMUN

Under planperioden ska kompletterande undersökningar utföras för en stor del av nedlagda deponier i Gislaveds kommun. Planerat är även sluttäckning av Mossarpstippen och sanering av delytor av Djävulsön.

GNOSJÖ KOMMUN

Gnosjö kommun har sedan 2014 en handlingsplan för nedlagda avfallsdeponier genom vilken dessa kartläggs och riskklassificeras med syfte att främja nationella, regionala och lokala miljömål. För varje nedlagd avfallsdeponi som finns i kommunen har en orienterande studie och en samlad riskbedömning enligt MIFO fas 1 utförts. Utifrån detta har en prioriteringsordning upprättats gällande MIFO fas 2. En MIFO fas 2 att kommer utföras för de deponier där det anses vara nödvändigt.

